

Omgevingsdienst NL
kennisnetwerk

Programma
Energiebesparing

Meerjarig Uitvoeringsplan

Januari 2026

Samenwerken met de
kennis van professionals.

Dit rapport is verschenen in opdracht van de programmamanager van het Programma Energiebesparing bij Omgevingsdienst NL, met behulp van subsidie van het ministerie van Klimaat en Groene Groei.

Inhoud

Inhoud 2
Afkortingen 3
Samenvatting 5
1. Inleiding 9
2. De situatie bij de omgevingsdiensten en Omgevingsdienst NL 13
2.1. Wat goed gaat 13
2.2. Wat beter kan 14
2.3. Behoeften ten opzichte van Omgevingsdienst NL 16
3. Doelstellingen van het programma 19
3.1. Bijdragen aan uniformiteit 19
3.2. Bijdragen aan de kwaliteit van de taken van de omgevingsdiensten 20
3.3. Bijdragen aan de efficiëntie/effectiviteit van de uitvoering van energiebesparingstaken 20
4. Rol van het programma 25
4.1. Rol richting omgevingsdiensten 25
4.2. Rol richting het bureau Omgevingsdienst NL 26
4.3. Rol richting de partners 27
4.4. Organisatiestructuur Programma Energiebesparing 28
5. Werkthema's 34
5.1. Wetgeving 35
5.2. Werkwijzen 40
5.3. Kennisdeling 43
5.4. Samenwerking 46
5.5. Ontwikkeling en toekomstbestendigheid 49
5.6. Data 51
5.7. Opleidingen 55
Bijlagen 61
Bijlage 1. Financiële paragraaf 62
Bijlage 2. Overzicht producten 63
Bijlage 3. Overzicht werksessies MUP 64

Afkortingen

AR	Algemene Rekenkamer
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CT	Coördinatieteam
EML	Erkende Maatregelenlijst Energiebesparing
EPBD	Energy Performance of Buildings Directive
ETS-bedrijven	Bedrijven die vallen onder het Europese *Emissions Trading System*
IBP VTH	Interbestuurlijk Programma Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
IenW	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
IPLO	Informatiepunt Leefomgeving
IPO	Interprovinciaal Overleg
JenV	Ministerie van Justitie en Veiligheid
KGG	Ministerie van Klimaat en Groene Groei
Label C	Energielabel C-verplichting voor kantoren
MUP	Meerjarig Uitvoeringsprogramma Energiebesparing
PHOE	Post-HBO Opleiding in Energie
RES	Regionale Energiestrategie
SPUK-THE	Specifieke Uitkering Toezicht & Handhaving Energiebesparing
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VNO-NCW	Verbond van Nederlandse Ondernemingen – Nederlands Christelijk Werkgeversverbond
VRO	Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening
VTH	Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
VUE	Versterkte uitvoering energiebesparings- en informatieplicht
ZZS	Zeer Zorgwekkende Stoffen

Samenvatting

Context

Energiebesparing is een van de belangrijkste pijlers voor het behalen van de Nederlandse en Europese klimaat- en energiedoelen. De toezicht- en handhavingstaken voor de wetgeving rondom energiebesparing liggen grotendeels bij de omgevingsdiensten. Energiebesparing is daardoor snel uitgegroeid tot een groot en belangrijk thema binnen de omgevingsdiensten. Het Programma Energiebesparing, een initiatief van Omgevingsdienst NL, is de afgelopen drie jaar ontwikkeld om in de behoefte aan samenwerking en kennisdeling tussen omgevingsdiensten te voorzien.

Doel van het meerjarig uitvoeringsplan

Dit meerjarige uitvoeringsplan blikt terug op de ontwikkelingen die het Programma Energiebesparing de afgelopen jaren heeft doorgemaakt en kijkt vooruit naar een structurele aanpak voor de komende jaren. Dit heeft als doel de uitvoering van energiebesparingstaken binnen de omgevingsdiensten robuuster te maken. Het uitvoeringsplan bestaat uit vier verschillende projecten: meerjarige uitvoeringsagenda, data, opleidingen en organisatiestructuur. Uit deze projecten zijn concrete producten geformuleerd waar Omgevingsdienst NL mee aan de slag kan. De vier projecten moeten bijdragen aan de professionaliseringsslag van het Programma Energiebesparing. De projecten zijn in een intensieve samenwerking met omgevingsdiensten en partners opgesteld.

Totstandkoming van het meerjarig uitvoeringsplan

Het meerjarig uitvoeringsplan is opgesteld door een projectteam met specialisten van zes omgevingsdiensten, een expert van Informatiepunt Leefomgeving (IPLO), ondersteuning vanuit Omgevingsdienst NL en begeleid door een projectleider van Omgevingsdienst NL. Voor het opstellen van het plan zijn interviews gehouden met een brede verscheidenheid aan actoren, zowel binnen de omgevingsdiensten als bij de partners van Omgevingsdienst NL. Daarnaast zijn de tussentijdse uitkomsten voorgelegd en getoetst bij omgevingsdiensten en onze partners in het coördinatieteam, het landelijk overleg en netwerkbijeenkomsten.

Vraag aan het Programma Energiebesparing

Uit de interviews kwam naar voren dat er overwegend positief werd gereageerd op het Programma Energiebesparing. De toegevoegde waarde van initiatieven zoals werkgroepen en projecten werd onderschreven. Daarnaast ligt er bij diverse omgevingsdiensten de wens dat Omgevingsdienst NL een meer coördinerende en sturende rol gaat spelen op het gebied van energiebesparing. Tegelijkertijd werd duidelijk dat er nog verschillende uitdagingen zijn voor omgevingsdiensten bij de uitvoering van energiebesparingstaken. Daarom stelt de projectgroep een structurele aanpak voor de komende jaren voor die deze uitdagingen moet verminderen. Ook voor de projecten data en opleidingen is veel informatie opgehaald over het verder professionaliseren van opleidingen en het gebruik van data voor energiebesparingstaken.

Doelen en werkthema's

De voorgestelde aanpak richt zich op drie hoofddoelen:

- Bijdragen aan uniformiteit in de uitvoering van energiebesparingstaken.
- Verhogen van de kwaliteit van de uitvoering van energiebesparingstaken.
- Verbeteren van de efficiëntie en effectiviteit van de uitvoering van energiebesparingstaken.

Om deze doelen te bereiken, wordt voorgesteld te werken aan de volgende thema's, die de structuur van het programma voor de komende jaren vormen:

- Wetgeving
- Kennisdeling
- Werkwijzen
- Samenwerken
- Innovatie en ontwikkeling
- Data
- Opleidingen

In het uitvoeringsplan worden deze thema's verder uitgewerkt. Voor elk thema worden de bijbehorende uitdagingen beschreven en concrete producten benoemd die de komende jaren gerealiseerd moeten worden.

Rol van het programma

De rol van het Programma Energiebesparing moet meegroeien met de ambities en doelen van het programma, evenals met de behoeften van de omgevingsdiensten. Dit gebeurt wel binnen de kaders die gesteld zijn in het VTH-stelsel en door het bureau Omgevingsdienst NL. Naast het delen van kennis en het coördineren van activiteiten, wordt voorgesteld om een meer sturende rol te vervullen. Dit is essentieel om ervoor te zorgen dat de werkzaamheden binnen het programma daadwerkelijk door alle omgevingsdiensten worden opgepakt. Dit in nauwe samenwerking en afstemming met omgevingsdiensten en externe partners, zoals VNG, IPO, KGG en IPLO.

Visie voor het Programma Energiebesparing

Dit plan schetst een visie voor de toekomst en beschrijft de producten en acties die bijdragen aan de verdere professionalisering van het Programma Energiebesparing. En daarmee ook een verdere professionalisering van het thema energiebesparing binnen de individuele omgevingsdiensten. Daarnaast wordt benadrukt dat het Programma Energiebesparing beter moet worden ingebed binnen en ondersteund door het bureau Omgevingsdienst NL en haar afdelingen, zodat het een stevig fundament heeft om de gestelde doelen te behalen.

Omgevingsdienst NL
kennisnetwerk
Hoofdstuk 1.
Inleiding
Samenwerken met de
kennis van professionals.

Samenvatting

Bedrijven en instellingen in Nederland zijn verplicht tot energiebesparing, een taak waarin omgevingsdiensten een centrale rol spelen. Omgevingsdienst NL zet zich in voor het versterken en verbinden van kennis en expertise, is sparringpartner voor overheden, partners en omgevingsdiensten en het loket voor vragen over vergunningverlening, toezicht en handhaving. Een belangrijk onderdeel van de werkzaamheden van Omgevingsdienst NL vindt plaats op het gebied van energiebesparing.

Binnen Omgevingsdienst NL houdt het Programma Energiebesparing zich specifiek bezig met energiebesparing. Dit meerjarige uitvoeringsplan blikt terug op de werkzaamheden van de afgelopen jaren en het ontstaan en de ontwikkeling van het Programma Energiebesparing. Daarna schetst het de visie van Omgevingsdienst NL op welke werkzaamheden er in de komende jaren op de omgevingsdiensten afkomen en hoe deze moet worden gestructureerd. Het meerjarige uitvoeringsplan voor het Programma Energiebesparing van Omgevingsdienst NL ondersteunt de omgevingsdiensten om robuuster de energiebesparingstaken uit te voeren.

1. Inleiding

Vanuit Europese wetgeving (Green Deal) en Nederlandse wetgeving en akkoorden (Klimaatakkoord) zijn afspraken gemaakt om onze strategische onafhankelijkheid te vergroten, te verduurzamen en klimaatverandering tegen te gaan.[1] Eén van de afspraken is om meer energie te besparen. Een aanzienlijk deel van deze energiebesparing moet plaatsvinden bij bedrijven en instellingen. Nederland kent sinds 1993 een energiebesparingsplicht en sinds 2008 bestaat deze in haar huidige vorm. Om te voldoen aan de Europese richtlijnen, is de doelgroep van de energiebesparingsplicht verbreedt, waardoor meer bedrijven en instellingen onder de plicht vallen.[2] Dit heeft gevolgen gehad voor het energietoezicht op bedrijven in Nederland. In dit meerjarig uitvoeringsplan worden deze ontwikkelingen besproken.

VTH-stelsel

Omgevingsdiensten, provincies en gemeenten maken deel uit van het stelsel van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH-stelsel) voor deze energiebesparingsverplichtingen en -richtlijnen. In Nederland ligt de handhaving hiervan grotendeels bij de omgevingsdiensten, die dit uitvoeren in opdracht van provincies en gemeenten. Omgevingsdiensten zetten zich in voor het milieu en een schone, veilige en gezonde leefomgeving voor iedereen. Alle omgevingsdiensten samen zijn verenigd in een vereniging van directeuren, Omgevingsdienst NL. Een belangrijk onderdeel van de werkzaamheden van Omgevingsdienst NL vindt plaats op het gebied van energiebesparing.

Programma Energiebesparing

Binnen Omgevingsdienst NL houdt het Programma Energiebesparing zich specifiek bezig met energiebesparing. Het Programma Energiebesparing is onderdeel van de afdeling Expertise & Samenwerken, dat valt onder het bureau Omgevingsdienst NL. Omgevingsdienst NL zet zich in voor het versterken en verbinden van kennis en expertise bij omgevingsdiensten, is sparringpartner voor overheden, partners en omgevingsdiensten en fungeert als loket voor vragen over vergunningverlening, toezicht en handhaving.

Energiebesparingstaken zijn veelomvattend en vragen om een specialistische aanpak. In dit document wordt naar deze werkzaamheden verwezen als energiebesparingstaken. Omgevingsdienst NL startte daarom in 2022 het Programma Energiebesparing, dat projecten uitvoert en inmiddels een belangrijke spil vormt in het energiebesparingsnetwerk. Een volgende stap in de ontwikkeling van het programma is een professionaliseringsslag en het zetten van een stip op de horizon: waartoe dient het programma en waar wil het zich naartoe ontwikkelen?

Meerjarig uitvoeringsplan

In dit meerjarig uitvoeringsplan wordt teruggeblikt op de eerste jaren van het Programma Energiebesparing en vooruitgekeken naar de komende jaren. We onderzoeken de doelen van het programma, de behoeften van omgevingsdiensten en de rol van het programma ten opzichte van partners en binnen het VTH-stelsel. Voor dit onderzoek is uitvoerig deskresearch gedaan en zijn werksessies en interviews gehouden met omgevingsdiensten en partners van

[1] Klimaatakkoord 28-11-2019. Geraadpleegd op 11-02-26, via Klimaatakkoord | Rapport | Rijksoverheid.nl

[2] Algemene Rekenkamer (2024). Energiebesparingsplicht, 2008-2023. Hoge ambities, onbekend resultaat. Rapport 21-11-2024. Geraadpleegd op 11-02-25, via Energiebesparingsplicht, 2008-2023 | Rapport | Algemene Rekenkamer-

het programma (KGG, VRO, VNG, IPO en VNO-NCW). Dit heeft geresulteerd in een voorstel voor een structurele aanpak voor het programma in de komende jaren.

Daarnaast zijn er **drie verdiepende onderzoeken** uitgevoerd, namelijk:

- Een onderzoek naar de organisatiestructuur van het programma;
- Een onderzoek om het opleidingsaanbod voor energiebesparingstaken te verbeteren;
- Een behoefteonderzoek ten aan zien van het gebruik van data voor energiebesparingstaken.

Uniforme visie

Met het meerjarig uitvoeringsplan heeft Omgevingsdienst NL handvatten voor de komende jaren voor toekomstige opgaven op het gebied van energiebesparing en een strategie om zich hierop voor te bereiden. Verder helpt het meerjarig uitvoeringsplan bij het creëren van een uniforme visie op werkzaamheden voor energiebesparing, een robuustere uitvoering van energiebesparingstaken bij omgevingsdiensten en het creëren van draagvlak bij omgevingsdiensten om beleid op dezelfde manier uit te voeren.

Om deze doelen te verwezenlijken, zijn zes werkthema's geformuleerd waaruit 26 concrete producten zijn voortgekomen. Deze acties dragen bij aan het verhogen van de kwaliteit, uniformiteit en effectiviteit van energiebesparingstaken bij omgevingsdiensten. Hierdoor wordt zoveel mogelijk gewerkt aan een zo gelijk mogelijk speelveld voor bedrijven.

Opbouw

Het meerjarig uitvoeringsplan is als volgt opgebouwd:

- **Hoofdstuk 1** is de inleiding
- **Hoofdstuk 2** beschrijft de situatie bij omgevingsdiensten en Omgevingsdienst NL
- **Hoofdstuk 3** omschrijft het voorstel voor de doelen van het programma
- **Hoofdstuk 4** omschrijft de benodigde rol van het Programma Energiebesparing
- **Hoofdstuk 5** behandelt de verschillende werkthema's voor de komende jaren en de activiteiten die op deze thema's uitgevoerd moeten worden.
- **De drie bijlages** bevatten de financiële paragraaf, een overzicht van de voorgestelde producten en een overzicht van de deelnemers van de werksessies

Omgevingsdienst NL
kennisnetwerk
Hoofdstuk 2.
De situatie bij de omgevingsdiensten en Omgevingsdienst NL
Samenwerken met de kennis van professionals.

Samenvatting

Het thema energiebesparing is in de laatste drie jaar gegroeid in omvang, onder andere door het toenemend belang en de Rijksfinanciering zoals de Versterkte uitvoering energiebesparings- en informatieplicht (VUE) en de Specifieke Uitkering Toezicht en Handhaving Energiebesparingsplicht (SPUK-THE). Omgevingsdiensten hebben hierdoor meer fte's beschikbaar voor energiebesparing. Het Programma Energiebesparing heeft de diensten ondersteund bij het meegroeien met deze vraag en heeft gezorgd voor meer samenwerking en kennisdeling tussen omgevingsdiensten. Er gaat veel goed bij de omgevingsdiensten, maar een aantal punten ter verbetering zijn:

Meer duidelijkheid over de praktische uitvoering van wetgeving.
Betere uitwisseling van kennis en kunde tussen de verschillende omgevingsdiensten.
Wat betreft de VTH-praktijk willen diensten niet altijd 'zelf het wiel moeten uitvinden'.
Meer duidelijkheid en betere communicatie over het Programma Energiebesparing.
De noodzaak voor een meer uniforme werkwijze om te komen tot een gelijk speelveld voor bedrijven.

Mede hierdoor hebben de omgevingsdiensten de behoefte geuit voor een Programma Energiebesparing dat zowel een coördinerende als een sturende rol op zich neemt.

2. De situatie bij de omgevingsdiensten en Omgevingsdienst NL

Dit hoofdstuk beschrijft de situatie op het gebied van energiebesparingstaken bij omgevingsdiensten en Omgevingsdienst NL. Het beschrijft wat er goed gaat bij omgevingsdiensten en Omgevingsdienst NL en beschrijft wat er beter kan. Het hoofdstuk sluit af met een beschrijving van de behoefte aan het Programma Energiebesparing van Omgevingsdienst NL.

2.1. Wat goed gaat

Bij omgevingsdiensten

Door de financiële impuls van het ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG), namelijk de Specifieke Uitkering Toezicht en Handhaving Energiebesparingsplicht (SPUK-THE), en door het expliciet toevoegen van energiebesparingstaken aan het basistakenpakket van omgevingsdiensten, kunnen energiebesparingstaken beter uitgevoerd. Door de SPUK-THE hebben de 28 omgevingsdiensten samen circa 95 fte aan extra toezichthouders aangenomen.[3] De geïnterviewde diensten beamen dit. Daarbij hebben de diensten enige mate van financiële zekerheid gekregen tijdens de looptijd van deze subsidie. Veel diensten hebben nieuwe toezichthouders voor energiebesparing kunnen aannemen. Hierdoor kunnen met name de kleinere diensten energie- en/of milieuteams opbouwen en uitbreiden met gespecialiseerde energiebesparingstoezichthouders. Zodoende is energiebesparing snel uitgegroeid tot een belangrijk thema binnen de omgevingsdiensten, met toenemende capaciteit en kennis over energiebesparingstaken.

Bij Omgevingsdienst NL

In 2022 is het landelijke coördinatieteam (CT) opgericht en is het Programma Energiebesparing van Omgevingsdienst NL officieel gestart. Het coördinatieteam bestaat uit medewerkers van omgevingsdiensten, IPLO en het ministerie van KGG en wordt voorgezeten door medewerkers van het Programma Energiebesparing. In de afgelopen jaren is het programma uitgegroeid tot een belangrijke speler in het netwerk rondom energiebesparing, met het CT als belangrijkste gremium voor het uitwisselen van kennis en ervaringen, signaleren van regio-overstijgende issues en als klankbord voor de wetgever. De omgevingsdiensten en partners van Omgevingsdienst NL (KGG, VRO, VNG, IPO en VNO-NCW) beschouwen het programma als toegevoegde waarde in het stelsel, zo blijkt uit de interviews.

Bijeenbrengen

Specifiek geven de omgevingsdiensten aan zeer positief te zijn over de opzet van het Programma Energiebesparing en de rol van Omgevingsdienst NL in het bijeenbrengen van de diensten. Omgevingsdiensten – waarvan een deel actief betrokken is geweest bij het opzetten van het programma – voelen zich ondersteund door het programma en maken veel van het programma gebruik om inhoudelijke kennis met andere omgevingsdiensten te delen en/of op te halen. Ook ervaren ze de landelijke rol van het programma in het vertegenwoordigen van omgevingsdiensten bij VNG, IPO en de ministeries, als positief. Desondanks is een deel van de

[3] Klimaatmonitor. Geraadpleegd op 21-11-2024, via https://klimaatmonitor.databank.nl/dashboard/dashboard/toezicht-en handhaving-energiebesparingsplicht

omgevingsdiensten de afgelopen jaren om uiteenlopende redenen minder betrokken geweest. Echter, keken ook deze omgevingsdiensten positief naar een landelijke plek om kennis te delen en omgevingsdiensten te vertegenwoordigen.

Partners

Vanuit de partners van Omgevingsdienst NL is in interviews aangegeven dat ze positief terugkijken op de ontwikkeling van het programma. Volgens hen is het positief voor het stelsel dat Omgevingsdienst NL in de vorm van dit programma omgevingsdiensten vertegenwoordigt en samenbrengt. Zo is het programma bijvoorbeeld van grote meerwaarde geweest in het opzetten van de portefeuilleaanpak en loopt er een nieuw project rondom Defensie. Verder is er de vraag om meer uitdagingen in de uitvoeringspraktijk op het gebied van energie op te pakken.

2.2. Wat beter kan

De commissie-Van Aartsen evalueerde het functioneren van het VTH-stelsel en concludeerde in 2021 dat het stelsel niet optimaal functioneert en niet aan de oorspronkelijke doelstellingen voldoet.[4] Om het stelsel te versterken, werd het Interbestuurlijk Programma Versterking VTH-stelsel (IBP-VTH) opgericht, waarin IenW, JenV, BZK, IPO, VNG en Omgevingsdienst NL samenwerken.

Algemene Rekenkamer

Op 21 november 2024 publiceerde de Algemene Rekenkamer (AR) het onderzoeksrapport '*Energiebesparingsplicht, 2008-2023 Hoge ambities, onbekend resultaat'*. De AR heeft onderzocht in hoeverre opeenvolgende ministers de naleving van de energiebesparingsplicht hebben bevorderd voor het halen van ambities in de periode 2008-2023. Het onderzoek concludeert dat in de periode 2008 – 2023 te weinig middelen beschikbaar waren gesteld voor toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht. Daarnaast wordt aangegeven dat de effectiviteit en doelmatigheid van de energiebesparingsplicht niet voldoende waren.[5] Omgevingsdienst NL herkent dit beeld en was in het kader van dit plan al bezig met het onderzoek naar de achterliggende redenen. Omgevingsdienst NL onderschrijft het rapport van de Algemene Rekenkamer grotendeels, maar vindt het noodzakelijk om een aantal nuances aan te brengen, zo schrijft ze in haar reactie.[6] In de afgenomen interviews voor dit onderzoek is hier aandacht aan besteed.

Bij omgevingsdiensten en omgevingsdienst NL

Uit interviews met de individuele omgevingsdiensten blijkt dat de diensten veelal tegen gelijksoortige problemen aanlopen, die we hieronder uiteenzetten. Ondanks de impuls van de SPUK-THE financiering en de algemene toename in het personeelsbestand, blijft het aantrekken van voldoende gekwalificeerd personeel een uitdaging voor een aantal diensten. In de meeste gevallen geven de diensten aan dat dit met de huidige arbeidsmarktsituatie te maken heeft. Ervaren toezichthouders zijn moeilijk te vinden. Voor energietoezicht geldt bovendien dat het

[4] Commissie van Aartsen (2021). Om de leefomgeving. Omgevingsdiensten als gangmaker voor het bestuur. Rapport 04-03-2021. Geraadpleegd op 13-11-2024, via Om de leefomgeving Omgevingsdiensten als gangmaker voor het bestuur | Rapport | Rijksoverheid.nl

[5] Algemene Rekenkamer (2024). Energiebesparingsplicht, 2008-2023. Hoge ambities, onbekend resultaat. Rapport 21-11-2024. Geraadpleegd op 22-11-24, via Energiebesparingsplicht, 2008-2023 | Rapport | Algemene Rekenkamer

[6] De reactie van Omgevingsdienst NL op het rapport is hier te lezen: https://www.omgevingsdienst.nl/niet-gecategoriseerd/omgevingsdiensten-houdentoezicht-op-energiebesparing/

een relatief jong vakgebied is waarin nog weinig ervaring is opgebouwd. Omgevingsdiensten leiden daarom veelal zelf toezichthouders op.

Veranderende wetgeving

Een volgend belangrijk element is de onduidelijkheid over hoe om te gaan met veranderende wetgeving. De wijzigingen in wetgeving vragen veel inzet bij de omgevingsdiensten. Elke wijziging betekent overleg met eigen management en deelnemers over wijzigingen in de opdracht, het herprogrammeren van werk, dataonderzoek (zoals uitzoeken voor welke bedrijven de nieuwe wetgeving geldt), het inrichten van werkprocessen in ICT-systemen, organiseren van capaciteit en opleidingen, informeren van bedrijven et cetera. De taken zijn bij alle omgevingsdiensten deels vergelijkbaar.
Echter volgen wel alle diensten hun eigen werkwijzen en vertalen ze hun opdrachten op hun eigen manier. Dit alles zorgt ervoor dat diensten voor bepaalde taken het gevoel hebben "zelf het wiel te moeten uitvinden", zoals het opstellen van standaarddocumentatie, de juridische interpretatie van beleid en het aanpakken van toezicht bij technisch complexe bedrijven. De diensten geven aan veel tijd kwijt te zijn met dergelijke taken en zien graag dat dit centraal wordt belegd en uitgevoerd.

Tijdens de interviews was merkbaar dat de diensten nieuwsgierig zijn naar elkaars werkzaamheden en naar de gang van zaken bij Omgevingsdienst NL. Uit de toename van het personeelsbestand volgt dat de diensten behoefte hebben aan opleidingen, kennis en onderlinge uitwisseling. Echter blijkt het moeilijk om deze te ontsluiten: toezichthouders weten buiten hun eigen dienst om vaak weinig andere informatiebronnen te vinden. Over het algemeen was er weinig bekendheid over de overleggen en producten van Omgevingsdienst NL.

Kennisnet

Een product zoals Kennisnet is alom bekend, maar wordt slechts sporadisch ingezet op het gebied van kennisuitwisseling. Geïnterviewden gaven aan dat Kennisnet veelal te onoverzichtelijk is om goed mee te werken. Daarnaast was lang niet altijd bekend wat Omgevingsdienst NL precies voor de diensten doet. Met name de diensten die niet regelmatig aansluiten bij bijvoorbeeld het Coördinatie Team, het landelijk overleg of werkgroepen hadden weinig inzicht in de werkzaamheden van Omgevingsdienst NL. Dit komt soms door een gebrek aan zichtbaarheid van het programma of door een gebrek aan capaciteit bij de desbetreffende omgevingsdiensten.

Onderling contact

Onderling hebben omgevingsdiensten contact. De contacten liggen echter meestal tussen naburige Omgevingsdiensten in een provincie. Er bestaat een aantal samenwerkingsverbanden en overleggen tussen de diensten. Een sterk voorbeeld hiervoor is het Gelders Overleg (GOED), waarin de zes omgevingsdiensten in Gelderland samenwerken op het gebied van onder andere energiebesparing. De noordelijke diensten in Groningen, Drenthe en Friesland hebben gezamenlijk een vacaturewebsite. De diensten in Zuid-Holland en Noord-Brabant hebben in de provincie een onderling overleg. Ze beschouwen deze onderlinge samenwerking als positief. De achterliggende reden is dat de diensten meer behoefte hebben aan contact en afstemming met elkaar. Dit komt onder andere door het hierboven aangegeven punt dat de diensten veelal gelijksoortig werk doen, de werkdruk hoog is en ze willen voorkomen dat ze zelf het wiel aan het uitvinden zijn.

Juist uitvoeren

Binnen een dienst ontstaat soms twijfel of ze hun taken wel juist uitvoeren. Deze twijfel komt voort uit een aantal elementen: door de eerdergenoemde veranderende wetgeving is het niet altijd duidelijk hoe de wetgeving in de praktijk toegepast moet worden. Daarnaast stuitten toezichthouders met enige regelmaat op situaties die zowel technisch als juridisch complex zijn. De combinatie hiervan maakt dat het niet altijd duidelijk is hoe regels in de praktijk moeten worden toegepast moet worden.

Gemeenten en provincies

Ten slotte zijn er de verschillende verhoudingen die de diensten hebben met hun opdrachtgevers, provincies en gemeenten. Waar sommige diensten goed samenwerken met verschillende gemeenten en ook bovenwettelijke taken kunnen uitvoeren, ervaren andere diensten dat gemeenten zo veel mogelijk zelf willen doen. Dit verschilt tussen omgevingsdiensten maar kan ook verschillen binnen het werkgebied van één omgevingsdienst. Ook zijn de diensten afhankelijk van gemeenten en provincies voor hun financiering.

2.3. Behoeften ten opzichte van Omgevingsdienst NL

Uit de interviews blijkt dat omgevingsdiensten een grotere coördinerende rol zien voor het Programma Energiebesparing. Omgevingsdiensten zien Omgevingsdienst NL als belangenbehartiger en vertegenwoordiging van de omgevingsdiensten. Omgevingsdiensten zien het programma ook als een goed platform voor meer samenwerking en kennisdeling. Verder kan het programma landelijke coördinatie geven voor het opzetten van uniforme werkwijzen en een gezamenlijke aanpak voorstellen voor landelijke issues (e.g. niet-indieners van de informatieplicht).

Signaalfunctie

Tenslotte heeft het programma een mogelijke signaalfunctie voor nieuwe wetgeving. Omgevingsdiensten hebben behoefte aan coördinatie en sturing op bepaalde thema's en zien deze rol met uitstek voor Omgevingsdienst NL weggelegd. Door partners wordt er ook gekeken naar het programma voor het aankaarten van problemen en bijdragen aan oplossingen in de uitvoeringspraktijk. Voorbeelden hiervan zijn de eerdergenoemde ondersteuning bij de portefeuilleaanpak, het breder oppakken van energievraagstukken (e.g. wijken van het gas af), en het opzetten van contacten met vertegenwoordigers van bedrijven.
Het doel van dit meerjarige uitvoeringsplan is om beter aan te sluiten bij de behoeftes van omgevingsdiensten om zodoende de uitvoeringspraktijk te verbeteren. Tegelijkertijd moet dit passen binnen organisatie van Omgevingsdienst NL en de wensen van partners.

Omgevingsdienst NL
kennisnetwerk
Hoofdstuk 3.
Doelstellingen van het Programma Energiebesparing
Samenwerken met de kennis van professionals.

Samenvatting

In dit uitvoeringsplan zijn drie doelen voor Omgevingsdienst NL geformuleerd die bijdragen aan meer uniformiteit, meer kwaliteit en meer efficiëntie en effectiviteit bij de omgevingsdiensten op het gebied van energiebesparingstaken bij omgevingsdiensten:

- **Uniformiteit:** een uniformere manier van toezicht en handhaven op energiebesparingstaken, voor een gelijker speelveld binnen Nederland;
- **Kwaliteit**: een hogere kwaliteit van de energiebesparingstaken in het algemeen en minder kwalitatieve verschillen tussen de onderlinge omgevingsdiensten**;**
- **Efficiëntie/Effectiviteit:** betere ondersteuning door Omgevingsdienst NL bij de werkzaamheden rond energiebesparingstaken om omgevingsdiensten (organisatorisch) te verlichten.

Deze drie hoofddoelen zijn leidend voor het Programma Energiebesparing in de komende jaren. Op basis van deze doelen moet bepaald worden welke taken het Programma Energiebesparing wel of niet zal uitvoeren. Ook dragen de werkthema's van het programma bij aan deze doelen.

3. Doelstellingen van het programma

Dit hoofdstuk doet een voorstel voor de aanscherping van de doelen van het Programma Energiebesparing aan de hand van de uitkomsten van interviews met omgevingsdiensten en partners. Door duidelijk te maken waar het Programma Energiebesparing voor staat en waarvoor omgevingsdiensten bij Omgevingsdienst NL kunnen aankloppen, scherpt het Programma Energiebesparing zijn positie en rol als partner in de energiebesparingsopdracht aan. Door een duidelijke en strategische richting te kiezen voor het programma, draagt Omgevingsdienst NL bij aan het versterken van de uitvoering van VTH-taken op het gebied van energiebesparing, het verbeteren van de uniformiteit bij de omgevingsdiensten en het borgen van onderlinge kennisdeling en samenwerking tussen de diensten.
Omgevingsdienst NL kan vanuit zijn ondersteunende rol bijdragen aan drie doelen: meer uniformiteit, meer kwaliteit en meer efficiëntie. Deze hoofddoelen zijn hieronder verder uitgewerkt.

3.1 Bijdragen aan uniformiteit

Voor 2016 waren provincies en gemeenten verantwoordelijk voor het milieutoezicht en de handhaving hierop. Bij de inrichting van het VTH-systeem in 2016 is bewust gekozen om de VTH-taakuitvoering op afstand te plaatsen van het bevoegd gezag, namelijk de provincies en gemeenten. Hiermee werden de taken gebundeld bij 28 omgevingsdiensten en bleven de provincies en gemeenten het bevoegd gezag. Zo worden VTH-besluiten genomen voor concrete casussen, bijna altijd tussen de gemeente of provincie (opdrachtgever) en de omgevingsdienst (opdrachtnemer). Hoewel het onderbrengen van de VTH-taken bij de omgevingsdiensten leidde tot minder versnippering ten opzichte van de situatie van voor 2016, is er nog veel te verbeteren op het gebied van uniformiteit. Omgevingsdiensten werken veelal nog steeds als ‘eilandjes’.

Van Aartsen en Mans

Ook voor energiebesparingstaken is dit het geval. Er is niet genoeg landelijke uniformiteit in de manier van werken bij omgevingsdiensten op het gebied van energiebesparingstaken. De commissie Van Aartsen[7] en daarvoor de commissie Mans[8] kaartte al aan dat er geen sprake is van een gelijk speelveld op het gebied van VTH-taken van omgevingsdiensten. Dit terwijl omgevingsdiensten voor 80% hetzelfde werk doen. Ook vanuit het oogpunt van rechtsgelijkheid is dit van groot belang: in heel Nederland zou het toezicht op en het handhaven van de energiebesparingsplicht bij bedrijven en instellingen op dezelfde manier moeten verlopen, ongeacht welke omgevingsdienst dit uitvoert.

Vanuit strategisch oogpunt is het vanzelfsprekend dat het Programma Energiebesparing van Omgevingsdienst NL bijdraagt aan het uniformeren van de uitvoering van energiebesparingstaken, door middel van verbinding en uitwisseling tussen omgevingsdiensten en ondersteuning bij deze opdracht. Bijdragen aan meer uniformiteit bij de uitvoering van energiebesparingstaken door omgevingsdiensten is daarom één van de hoofddoelen van het

[7] Commissie van Aartsen (2021). Om de leefomgeving. Omgevingsdiensten als gangmaker voor het bestuur. Rapport 04-03-2021. Geraadpleegd op 13-11-2024, via Om de leefomgeving Omgevingsdiensten als gangmaker voor het bestuur | Rapport | Rijksoverheid.nl
[8] Commissie Herziening Handhavingsstelsel VROM-regelgeving (2008). De tijd is rijp. Rapport juli 2008. Geraadpleegd op 14-11-204, via De Tijd is Rijp; rapport cie Mans (2008) – ToezichtTafel

Programma Energiebesparing. De komende jaren willen we als programma aan dit doel blijven bijdragen.

3.2. Bijdragen aan de kwaliteit van de taken van de omgevingsdiensten

Op dit moment zit er veel verschil in de hoeveelheid taken die omgevingsdiensten uitvoeren, als ook de kwaliteit hiervan. Een voorbeeld is het aantal SPUK-THE controles. De verschillen tussen de omgevingsdiensten hebben met name te maken met de uiteenlopende bestuurlijke achtergronden: waar sommige omgevingsdiensten al lange tijd gevestigd zijn in hun omgeving en samenwerken met gemeenten, provincies en bedrijfsleven, zijn andere diensten recent pas als omgevingsdienst aan de slag gegaan. Dit is ook het geval voor energiebesparingstaken. Waar sommige omgevingsdiensten al een langere tijd capaciteit hebben voor het uitvoeren van deze taken, konden andere omgevingsdiensten dankzij de SPUK-THE pas echt aan de slag gaan met deze taken. We zien hier een verschil in ervaring tussen omgevingsdiensten in het uitvoeren van energiebesparingstaken. De regionale verscheidenheid tussen de diensten leidt ook tot verschillen in de frequentie van controles.

Menskracht

Zo hebben de diensten met een achterstand bijvoorbeeld minder menskracht om voor controles in te zetten. Een voorbeeld is dat een dienst de capaciteit heeft om een bedrijf maar eens in de 19 jaar te controleren, terwijl dit bij andere diensten eens per 4 jaar is. Deze aspecten zorgen voor kwaliteitsverschillen tussen omgevingsdiensten. Daarom is dit doel tweeledig: aan de ene kant is het van belang dat alle omgevingsdiensten op een vergelijkbaar niveau werken en tegelijkertijd moet het algemene kwaliteitsniveau van de energiebesparingstaken in zijn geheel omhoog.

In ontwikkeling

Daarnaast is het werkveld energietoezicht jong en in ontwikkeling. Het helpt de kwaliteit van uitvoering als die ontwikkeling centraal wordt gesteund. IPLO draagt hieraan bij door handreikingen te maken voor nieuwe wetgeving en een helpdesk voor vragen van toezichthouders aan te bieden. Omgevingsdienst NL kan bijdragen aan de ontwikkeling van kennis (opleidingen, kennisnet, landelijk overleg) en gezamenlijke producten (projecten, werkprocessen, voorbeeldbrieven, data etc.). Als landelijke organisatie kan Omgevingsdienst NL ook de coördinatie van de uitvoering helpen versterken. Zo kan Omgevingsdienst NL omgevingsdiensten met elkaar in contact brengen en diensten helpen met het vinden van de juiste specialismen. Bijdragen aan meer kwaliteit in de uitvoering van energiebesparingstaken bij omgevingsdiensten is daarom één van de hoofddoelen van het Programma Energiebesparing.

3.3. Bijdragen aan de efficiëntie/effectiviteit van de uitvoering van energiebesparingstaken

Naast de kwaliteit van de taken van de omgevingsdiensten, is er ook veel te winnen op het gebied van efficiëntie en effectiviteit. Omdat de omgevingsdiensten als individuele organisaties functioneren, worden veel zaken in elke dienst zelfstandig uitgevoerd. Dit leidt ertoe dat omgevingsdiensten vaak zelf het wiel moeten uitvinden.

Veel taken bij omgevingsdiensten kunnen landelijk beter ondersteund worden. De commissie Van Aartsen merkte ook al op dat de organisatorische omvang van de diensten veelal te klein is om efficiënt te functioneren.[9] Dit betekent dat bepaalde zaken landelijk gecoördineerd kunnen worden. Een verbindende organisatie als Omgevingsdienst NL kan de diensten helpen met informatie, hulpmiddelen en richtlijnen die landelijk georganiseerd kunnen worden. Daarnaast kan zij ook diensten met elkaar in contact brengen zodat zij elkaar kunnen helpen.

Bijdragen aan een efficiëntere en effectieve uitvoering van energiebesparingstaken bij omgevingsdiensten is daarom één van de hoofddoelen van het Programma Energiebesparing.

[9] Commissie van Aartsen (2021). Om de leefomgeving. Omgevingsdiensten als gangmaker voor het bestuur. Rapport 04-03-2021. Geraadpleegd op 13-11-2024, via Om de leefomgeving Omgevingsdiensten als gangmaker voor het bestuur | Rapport | Rijksoverheid.nl

Omgevingsdienst NL
kennisnetwerk
Hoofdstuk 4.
Rol van het Programma Energiebesparing
Samenwerken met de kennis van professionals.

Samenvatting

Het Programma Energiebesparing moet een meer sturende rol aannemen om de uitvoeringspraktijk te verbeteren. Op basis van interviews wordt voorgesteld de rol verder aan te scherpen richting:

- Voor omgevingsdiensten, meer coördinerend en sturend, formeel bepalend waar mogelijk;
- Binnen het bureau van Omgevingsdienst NL, met integratie met het thema energie binnen de KIS-VTH. Samenwerking en ondersteuning door het bureau van Omgevingsdienst NL;
- Richting partners zoals VNG, IPO, IPLO, VNO-NCW en de ministeries van KGG en VRO, met duidelijkheid over ieders rol en een verdergaande samenwerking.

Belangrijke aandachtspunten zijn mandaat, governance, financiering, capaciteit en communicatie. Door een duidelijke positionering en samenwerking kan het programma een cruciale bijdrage leveren aan de energiebesparingsdoelen en een sterkere schakel worden binnen het VTH-stelsel.

4. Rol van het programma

Dit hoofdstuk doet een voorstel voor de aanscherping van de rol van het Programma Energiebesparing aan de hand van de uitkomsten van interviews met omgevingsdiensten en partners. Op basis van de afgenomen interviews wordt hier de rol en de visie van het programma verder toegelicht. Ten tijde van het schrijven van dit meerjarig uitvoeringsplan voert Berenschot een onderzoek uit naar de organisatiestructuur van het Programma Energiebesparing. De uitkomsten van dat onderzoek zullen in het vervolgtraject worden meegenomen, maar worden hier verder niet benoemd.

In de eerste drie jaar heeft het programma vooral een coördinerende rol gespeeld (bijvoorbeeld het ontwikkelen van een sleutel voor de verdeling van de ETS-bedrijven gelden en het ontwikkelen van een landelijke aanpak zoals de portefeuilleaanpak) en zich gericht op kennisdeling (zoals via werkgroepen over de onderzoeksplicht). Om verder te werken aan de doelen van het programma, is een volgende stap nodig en gewenst: een meer sturende en richtinggevende rol in het verbeteren van de uitvoeringspraktijk.

Voor verandering in de rol van het Programma Energiebesparing zijn de volgende dynamieken van belang:

- Het Programma Energiebesparing ten opzichte van de omgevingsdiensten
- Het Programma Energiebesparing ten opzichte van zijn partners
- Het Programma Energiebesparing ten opzichte van het bureau van Omgevingsdienst NL

Het is van groot belang om scherp te zijn op de rol van omgevingsdiensten (Omgevingsdienst NL), gemeenten (VNG), provincies (IPO) en de rijksoverheid in het VTH-stelsel. Daarom moet het programma zich bewust zijn van de manier waarop verhoudingen worden aangegaan en moet het zich verhouden tot de inrichting van het VTH-stelsel, waarin provincies en gemeenten als bevoegd gezag opdrachtgevers zijn van omgevingsdiensten. Het Rijk stelt hierbij de kaders door wetgeving. Het Rijk, provincies en gemeenten verzorgen eventuele financiering. Voor Omgevingsdienst NL en het Programma Energiebesparing is rolzuiverheid dan ook van groot belang. Dit betekent niet dat financieringsstromen zich beperken tot de bevoegde gezagen, maar wel dat deze in nauwe afstemming plaatsvinden met deze bevoegde gezagen.

4.1. Rol richting omgevingsdiensten

Omgevingsdienst NL is de vereniging van directeuren van de 28 omgevingsdiensten. Momenteel wordt gewerkt aan een nieuwe rechtsvorm voor Omgevingsdienst NL, die ook invloed zal hebben op de besluitvorming binnen het Programma Energiebesparing richting omgevingsdiensten.

De rol van het programma richting omgevingsdiensten is essentieel. Deze rol is in te vullen op de volgende manieren:

- Belangrijke beslissingen over de kaders van het programma worden genomen door de ALV van Omgevingsdienst NL. In deze ALV zitten alle directeuren van omgevingsdiensten.

- Managers van omgevingsdiensten worden betrokken via de vakberaden (zoals de vakberaden VTH en bedrijfsvoering).

- Het Coördinatie Team (CT) is nu het overleg waar informeel mandaat wordt verkregen door het programma. In dit overleg nemen energiebesparingsprofessionals van omgevingsdiensten, vertegenwoordiging vanuit het ministerie van Klimaat en Groene Groei en vertegenwoordiging vanuit VNG (en sporadisch IPO) deel. Dit overleg vindt tweewekelijks plaats.

- Het landelijk overleg (LO) is het overleg waarin het programma op hoofdlijnen communiceert met omgevingsdiensten, partners en andere belanghebbenden. Dit overleg vindt elk kwartaal plaats.

Het programmateam bepaalt welke kanalen het meest geschikt zijn om resultaten en beslissingen te communiceren. Dit alles vraagt om een sterke communicatiestrategie, waarmee de bekendheid van het programma wordt vergroot en ontwikkelde producten beter landen binnen de diensten. Daarnaast moet in een nieuwe governance structuur van het programma duidelijk worden wanneer een er informeel of formeel mandaat is voor een nieuwe aanpak of project.

4.2. Rol richting het bureau Omgevingsdienst NL

Het Programma Energiebesparing is onderdeel van het bureau van Omgevingsdienst NL. Het bureau van Omgevingsdienst NL krijgt steeds meer vorm en daarmee komt de tijd voor het Programma Energiebesparing om zich te bedden in deze nieuwe organisatiestructuur. Samenwerking met de verschillende afdelingen van het bureau is daarbij essentieel. Hierbij zijn de volgende afdelingen van belang:

Expertise & Samenwerken

Deze afdeling van Omgevingsdienst NL is gericht op het bouwen van het kenniscentrum VTH. Voortkomend uit de IBP-VTH Kennisinfrastructuur, gaan er vanaf 2025 kennisregisseurs aan de slag met het bouwen van netwerken op verschillende thema's (bijvoorbeeld Energietransitie, Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS), Circulaire Economie). Het is van belang om aansluiting te zoeken met deze kennisregisseurs. De nieuw aangestelde kennisregisseurs kunnen leren van het Programma Energiebesparing en het programma kan in de toekomst leren van de netwerken die opgebouwd gaan worden. Met name rond het thema energietransitie is het van belang om aansluiting te zoeken.

Omgevingsdienst NL-Academie

Het Programma Energiebesparing levert input voor opleidingen die aansluiten bij de behoeften van professionals op het gebied van energiebesparing. De Omgevingsdienst NL-academie is vanaf Q1 2025 voor alle omgevingsdiensten beschikbaar. Het opleidingsaanbod voor energiebesparing moet goed aansluiten bij de vraag van energieprofessionals. Het Programma Energiebesparing is hier een belangrijke schakel in.

Data & Informatievoorziening

Het delen van ervaringen uit het project Data en bijdragen aan een nieuw Kennisnet zijn belangrijke punten van samenwerking. Ervaringen vanuit het project Data, die onder andere invloed hebben op het Programma Energiebesparing, zijn de ontwikkeling van een landelijk energiedashboard en de ontwikkeling waarbij netbeheerders gegevens van het energieverbruik moeten aanleveren richting de omgevingsdiensten.

Bedrijfsvoering & Bestuurlijke ondersteuning

Het programma kan gebruikmaken van communicatieadviseurs en ondersteuning in governance-processen. Verder krijgen besluiten en beleidsstukken via deze afdeling status en worden ze verspreid onder omgevingsdiensten.

4.3. Rol richting de partners

De rol van het programma richting de partners is vooral gericht op samenwerken. Met de koepelverenigingen VNG en IPO werkt Omgevingsdienst NL samen aan problemen in de uitvoeringspraktijk. Met de ministeries werkt Omgevingsdienst NL samen om de inhoudelijke kennis van de uitvoering bij omgevingsdiensten te delen. Verder is er samenwerking met brancheverenigingen, zoals VNO-NCW, om ervaringen van het toezicht met elkaar te delen. Daarnaast is de goedkeuring van stakeholders, zoals de VNG, IPO en de betrokken ministeries, noodzakelijk voor het zetten van de stappen die Omgevingsdienst NL nodig acht.

IPLO

Een andere partner van belang voor het Programma Energiebesparing is IPLO. IPLO is onderdeel van het interbestuurlijke programma *Aan de slag met de Omgevingswet* waarin gemeenten, provincies, waterschappen en het Rijk samenwerken.[10] Eén van de thema's van IPLO is energiebesparing. De experts op het gebied van energiebesparing zijn werkzaam bij Rijkswaterstaat, op de afdeling Energie en Klimaat (onderdeel van Bereikbaarheid en Netwerken, van het landelijk onderdeel Water, Verkeer en Leefomgeving (WVL)).

IPLO stelt gedurende twee jaar (2024/2025) 2 fte van het energiebesparingsteam beschikbaar ter ondersteuning van het Programma Energiebesparing, gefinancierd door KGG. De samenwerking met IPLO verloopt goed: er wordt veel van elkaar geleerd en er is doorlopend communicatie over verschillende onderwerpen. De twee fte worden o.a. opgevuld doordat de experts van IPLO meedraaien in projecten van het Programma Energiebesparing, sturing geven aan werkgroepen en aansluiten bij vaste overleggen, zoals het kernteam en het coördinatieteam. Door expertise van IPLO op het gebied van wetgeving kunnen zij Omgevingsdienst NL adequaat informeren. Tegelijkertijd is de positie van Omgevingsdienst NL als spil in het web van de omgevingsdiensten van grote toegevoegde waarde voor IPLO als informatiebron en voor de signalering vanuit de praktijk.

Overlap

Er bestaat overlap tussen de werkzaamheden van IPLO en die van het Programma Energiebesparing. Dit wordt niet als een nadeel beschouwd, maar biedt juist voordelen voor de onderlinge samenwerking. Wel is het van belang om bij verdere ontwikkeling van het Programma Energiebesparing IPLO voortdurend te betrekken bij de afstemming van werkzaamheden en projecten. Dit om te voorkomen dat IPLO en het programma enerzijds dubbel werk doen en anderzijds elkaar in de weg komen te zitten, bijvoorbeeld bij het ontwikkelen van producten en het communiceren richting de wetgever en de omgevingsdiensten.

[10] Over Informatiepunt Leefomgeving. Geraadpleegd op 21-01-2025, via Over Informatiepunt Leefomgeving | Informatiepunt Leefomgeving

4.4. Organisatiestructuur Programma Energiebesparing

Het Programma Energiebesparing is sinds de oprichting drie jaar geleden gegroeid tot een veelomvattend programma met meerdere projecten, werkgroepen, en opdrachten binnen het programma. De hier voorgestelde organisatiestructuur is nog in ontwikkeling. De exacte inrichting van het programma moet verder worden uitgewerkt in samenwerking met de diensten en het bureau van Omgevingsdienst NL.

Werkstromen

Het programma kent drie werkstromen:

- Projecten en werkgroepen;
- Gecoördineerde uitvoering;
- Staf

Werkstroom Projecten en werkgroepen

Deze werkstroom heeft als doel het ondersteunen van de toezichthouder in het adequaat, professioneel en eenduidig uitvoeren van de toezichtstaken op energie. De kerntaak is het faciliteren van uniforme en professionele uitvoering van toezicht. Dit doen de projecten binnen deze werkstroom door het aandragen van sjablonen, werkwijzen, protocollen en handreikingen. De projecten binnen deze stroom hebben een projectleider en projectleden. Aansluitend op de huidige situatie wordt er binnen het project ETS-bedrijven/onderzoeksplicht gewerkt met sectorale deelprojecten (voorheen werkgroepen). Deze deelprojecten vallen onder de coördinatie van één projectleider.

Werkstroom Gecoördineerde uitvoering

De projecten binnen de werkstroom gecoördineerde uitvoering hebben als doel om effectieve, efficiënte en uniforme uitvoering van toezicht- en handhavingstaken op de energiebesparingsplicht en de label-C-verplichting te borgen. In tegenstelling tot de werkstroom projecten, worden in deze werkstroom gecoördineerde uitvoeringstaken uitgevoerd. Deze werkstroom omvat projecten met een externe opdrachtgever. Vanwege de hogere mogelijke financiële risico's en risico's voor imagoschade voor omgevingsdiensten worden deze projecten ingericht op basis van het specifieke risicoprofiel en de aard van het project.

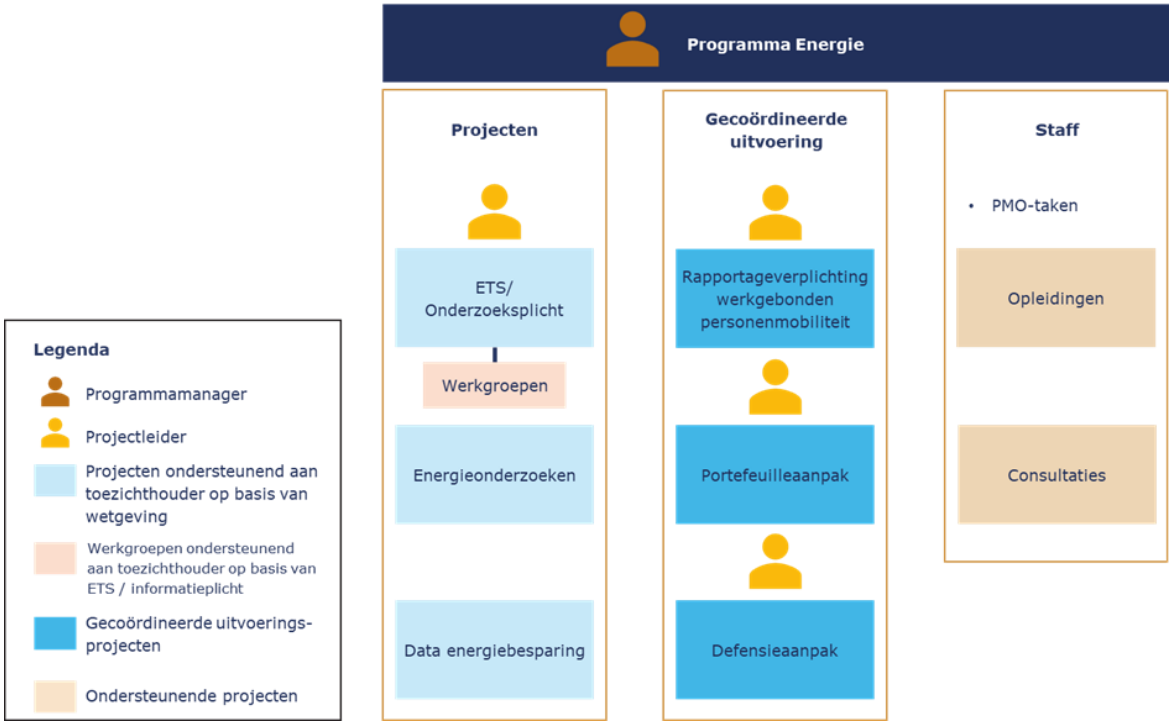
Programmastaf

Naast deze werkstromen is er een derde component: de programmastaf. De programmastaf voert programma-brede taken uit, zoals ondersteuning van het programmamanagement, de consultatiefunctie en het beoordelen van de relevantie van opleidingen. De opleidingen zijn niet specifiek gebonden aan één wet- en regelgeving of aanpak, maar er kan vanuit verschillende projecten een opleidingsbehoefte ontstaan. Deze opleidingsbehoefte moet worden gecommuniceerd met de Omgevingsdienst NL-academie. Consultatieverzoeken worden overwogen door de programmamanager. Vervolgens wordt er een project gestart door de uitvoerder van consultaties die een projectgroep samenstelt van personen met expertise op het onderwerp van de consultatie.

Projecten en taken

Een project bevat duidelijk afgebakende werkzaamheden met een tijdelijk karakter om een vastomlijnd doel te bereiken. Elk project heeft een projectleider en projectleden, eventueel

aangevuld met een projectondersteuner. De voortgang wordt bewaakt door middel van een duidelijke planning, periodieke evaluaties en afstemming met relevante stakeholders.
Een taak is een afgebakende werkzaamheid die kan worden toegewezen aan een rol, functie en/of project. Daarmee is een taak niet noodzakelijk van tijdelijke aard en ook is het niet altijd nodig om een omlijnd doel te bereiken. Een taak kan door een individu, of door meerdere mensen worden uitgevoerd. Dit zijn bijvoorbeeld PMO-taken binnen de werkstroom staf.

De bovenstaande organisatiestructuur vormt de basis voor de inrichting van de resultaatsturing, managementprocessen en de inzet van mensen en middelen.

Overlegstructuur richting omgevingsdiensten

Omgevingsdienst NL heeft gekozen voor een 1-6-28 inrichting. Dat houdt in dat het Programma Energiebesparing ook zodanig ingericht gaat worden.

De 28

Alle 28 omgevingsdiensten zullen worden vertegenwoordigd door een afvaardiging per omgevingsdienst. De frequentie van dit overleg zal zich nog moeten uitwijzen, maar zal naar verwachting minimaal één keer per maand zijn. In dit overleg worden casussen besproken zodat er kennisoverdracht plaatsvindt, worden (voorstellen tot) documenten bediscussieerd en geschreven en kunnen tijdelijke werkgroepen uit opgericht worden om te werken aan handreikingen, werkinstructies etc. Vanuit de 6 kunnen vragen bij de 28 neergelegd worden om verder op te pakken en uit te werken. In deze nieuwe overlegstructuur is ‘de 28’ het equivalent van het huidige LO.

De 6

De voorstellen die vanuit de 28 worden gemaakt gaan door naar de 6. Hierin worden de voorstellen nogmaals bekeken en wordt er besloten of deze vastgesteld kunnen worden en om daarna verder gecommuniceerd te worden en geplaatst op Kennisnet (straks UPLO). De 6 wordt gevuld met senior medewerkers met een mix van onder andere adviseurs,

beleidsmedewerkers, toezichthouders vanuit diverse omgevingsdiensten waarbij gekeken wordt naar geografische spreiding van de omgevingsdiensten maar ook naar de soorten (zware) bedrijven. De 6 wordt verder aangevuld met de projectleiders en de programmamanager. Deze groep heeft het vertrouwen van de 28 en mogen namens hen handelen. In deze nieuwe overlegstructuur is 'de 6' het equivalent van het huidige CT.

De 1

'De 1' is de programmamanager die de overall verantwoordelijkheid draagt voor de uitvoering van het programma. De 1 wordt ondersteund door projectleiders en een projectmedewerker en door de 6.

Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden

Wat mandaten binnen het programma betreft wordt het programma verder ingericht volgens de Administratie, Organisatie en Interne Controle (AOIC) en de regelingen van het bureau. Deze worden binnenkort vastgesteld. Naar verwachting komt dit overeen met onderstaande tekst.

De programmamanager

De programmamanager coördineert het programma en beheert het stakeholdersmanagement. De verantwoordelijkheden van de programmamanager zijn als volgt:

- Het vertalen van de afdelingsdoelstellingen van de afdeling Expertise en Samenwerken en het kennisplan naar programmadoelstellingen, inclusief het bijbehorende meerjarig uitvoeringsplan en de begroting.
- Het afstemmen met projectleiders over de uitvoering van het meerjarig uitvoeringsplan en de projecten.
- Het stakeholdersmanagement van omgevingsdiensten, ministeries en landelijke partners.
- Het afleggen van verantwoording over gecoördineerde uitvoeringsprojecten aan opdrachtgevers.
- Het signaleren van (nieuwe) wetgeving, externe ontwikkelingen en kansen om de werkzaamheden van projecten uit te breiden.
- Het afstemmen met bureau van Omgevingsdienst NL over de benodigde ondersteuning, waarbij de uitvoering kan worden gedelegeerd aan de PMO-er.

De programmamanager heeft het mandaat om binnen het kader van de begroting van Omgevingsdienst NL programmabeslissingen te nemen over de organisatie, capaciteitsinzet, prioritering en het projectenportfolio binnen het programma. Dit is inclusief het opstarten of beëindigen van projecten. Daarnaast neemt de programmamanager beslissingen over het aannemen van consultatievragen en projecten voor mogelijke oplossingen op basis van gesignaleerde knelpunten.

De projectleider

De projectleider is verantwoordelijk voor het beheer van één of meerdere projecten. De verantwoordelijkheden van de projectleider zijn als volgt:

- Het vertalen van programmadoelstellingen en het MUP naar een concreet projectplan, inclusief projectresultaten en begroting.
- Het realiseren van het projectplan en het leveren van kwalitatief goede resultaten.

- Het coördineren van de werkverdeling, capaciteitsinzet en middelen binnen het project.
- Het managen en mitigeren van risico's.
- Het voorzitten van het werkstroom- of projectoverleg. De projectleider heeft het mandaat om binnen het projectplan beslissingen te nemen over de werkverdeling, capaciteits- en middelinzet binnen het project.

De projectleider heeft het mandaat om binnen het projectplan beslissingen te nemen over de werkverdeling, de inzet van capaciteit en middelen.

Overlegstructuren met externen

Omdat er veel afhankelijkheden bestaan tussen de omgevingsdiensten en hun partners zoals de ministeries, VNG, IPO, RVO en RWS/IPLO zijn er diverse overlegstructuren waarin alle partners een plek hebben om deel te nemen. Hierdoor blijven de lijnen naar elkaar kort en kan er slagvaardig worden opgetreden op het gebied van energiebesparing. Daarnaast zijn er werkgroepen en stuurgroepen per project ingericht om specifiek die projecten te monitoren en te bespreken en bij te sturen waar nodig.

Omgevingsdienst NL
kennisnetwerk
Hoofdstuk 5.
Werkthema’s
Samenwerken met de
kennis van professionals.

Werkthema's

Om structureel aan de doelen van het programma te werken wordt een aantal werkthema's voor het programma voorgesteld. Deze werkthema's zijn als volgt:

5.1 Wetgeving

5.2 Werkwijzen

5.3 Kennisdeling

5.4 Samenwerking

5.5 Ontwikkeling en toekomstbestendigheid

5.6 Data

5.7 Opleidingen

De verschillende thema’s dragen bij aan de drie hoofddoelen van het Programma Energiebesparing: uniformiteit, kwaliteit en efficiëntie/effectiviteit.
In dit hoofdstuk worden deze thema's verder uitgewerkt, de context per thema geschetst, uitdagingen binnen het thema en oplossingsrichtingen besproken.

5.1. Wetgeving

Context en scope

Omgevingsdienst NL is een belangrijk contactpunt tussen de omgevingsdiensten en de wetgever. Naast IPLO is Omgevingsdienst NL daarom al vroegtijdig één van de partijen die weet heeft van wetgeving in de maak op de ministeries van KGG, VRO en IenW. Ook heeft Omgevingsdienst NL een belangrijke klankbordfunctie als het gaat om reflectie vanuit de praktijk op geldende en aankomende wetgeving.
Het is de wens van het Programma Energiebesparing om beter op de behoeften van de omgevingsdiensten in te spelen op het moment dat nieuwe wetgeving in de praktijk komt, door snel en adequaat te anticiperen. Dit in tegenstelling tot de huidige manier van reageren op nieuwe wetgeving, die veelal als ad hoc beschreven wordt. Dit komt omdat deze ontwikkelingen vaak niet tijdig genoeg worden gesignaleerd en daardoor weinig reactietijd overblijft. Op dit vlak is het belangrijk dat Omgevingsdienst NL nadenkt over een oplossing en haar bestuurlijke sensitiviteit verder ontwikkelt.

Verplichtingen

Voor de komende jaren is de verwachting dat in ieder geval op de volgende wettelijke verplichtingen een rol is weggelegd voor de omgevingsdiensten en Omgevingsdienst NL:

- Energiebesparingsplicht (EBP)
- Portefeuille aanpak (PA)
- Energielabel C
- Werkgebonden personenmobiliteit (WPM)
- Energy Performance of Building Directive (EPBD)
- Energie Efficiency Directive (EED)

Van de meeste van deze wetten is het duidelijk dat er taken bij de omgevingsdiensten belegd (kunnen) worden, alleen bij de EED is dit nog niet zeker. Desalniettemin is het nog niet altijd duidelijk wat er precies verwacht wordt van de omgevingsdiensten.

Wetgever

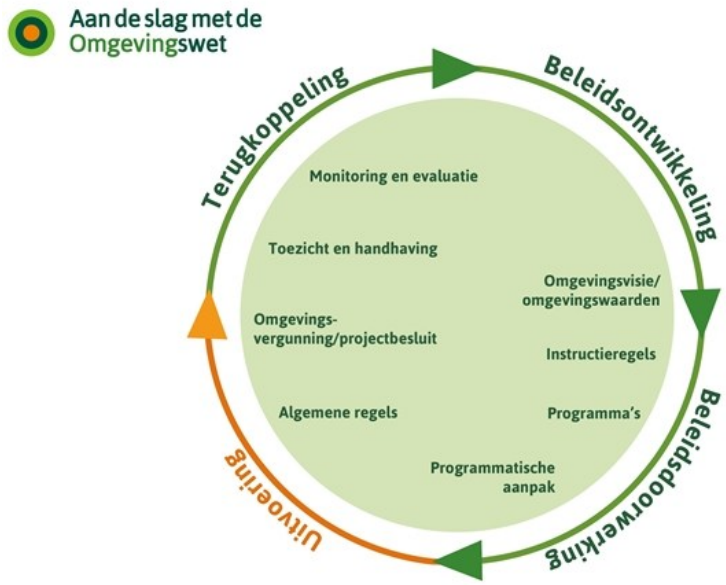
Ook is het altijd mogelijk dat de wetgever andere besluiten neemt, bijvoorbeeld taken bij een andere uitvoeringsorganisatie te beleggen, meer of minder nadruk wil leggen op bepaalde handhavingstaken of anderzijds iets aan de wetgeving wil aanpassen. Daarom blijft het belangrijk dat Omgevingsdienst NL in contact met de wetgever blijft en meedenkt over de vormgeving van beleid en/of feedback geeft op huidig beleid. Daarnaast kan Omgevingsdienst NL aangeven bij de wetgever wat omgevingsdiensten kunnen betekenen: welke expertise is beschikbaar en hoe goed sluiten nieuwe taken aan bij al bestaande taken. Kortom: wat is logisch om bij omgevingsdiensten te beleggen en wat niet?

Basispakket

Bij taken die zijn opgenomen in het basistakenpakket bepaalt het Rijk dat alle omgevingsdiensten een taak hebben. Bij verzoektaken (zoals label C, bouw- of ruimtelijke ordening taken en straks mogelijk ook onderdelen van EPBD en EED) is het aan elk bevoegd gezag afzonderlijk te bepalen of het wel of geen opdracht geeft aan de omgevingsdienst. Leidraad is dat Omgevingsdienst NL een rol voor zichzelf ziet als meer dan de helft van de diensten een wettelijke taak uitvoert.

Bij nieuwe wetgeving is dat niet altijd duidelijk, maar voelt Omgevingsdienst NL zich betrokken als het aannemelijk is dat meer dan de helft van de omgevingsdienst de taak (deels) gaat

uitvoeren. Als voorbeeld voor waar Omgevingsdienst NL een rol kan spelen op het gebied van wetgeving, refereren we hier aan de beleidscyclus zoals deze is voorgeschreven voor de Omgevingswet (zie ook onderstaande afbeelding).[11]

De productlijnen die hier voorgesteld worden corresponderen aan verschillende fasen binnen de beleidscyclus:

- **Beleidsontwikkeling:** het formuleren van gewenste doelen en deze juridisch onderbouwen.
- **Beleidsdoorwerking:** het opnemen van maatregelen, instructieregels, bevoegdheden en waar nodig deze juridisch vastleggen.
- **Uitvoering:** het uitvoeren van beleid door de gemeenten, provincies en diensten.
- **Terugkoppeling:** toezicht en handhaving, monitoren op het beleid en toetsing aan de praktijk, evaluatie van beleid.

Op verschillende punten in deze beleidscyclus is een rol weggelegd voor Omgevingsdienst NL, met name bij de voorbereiding op de uitvoering en terugkoppeling aan de wetgever.

Uitdagingen

In de komende jaren komt er veel wetgeving op het gebied van verduurzaming op de samenleving af. Niet bij alle wetgeving is duidelijk welke taken exact bij de omgevingsdiensten komen te liggen. Ook is geldende wetgeving niet altijd effectief belegd en kan de wetgever besluiten een andere uitvoerende partij hiervoor aan de lat te stellen. Bij deze ontwikkelingen is het belangrijk dat Omgevingsdienst NL een gesprekspartner is. Op deze manier kan vroegtijdig worden gesignaleerd of er taken bij omgevingsdiensten worden belegd, en kan

[11] Afbeelding van Beleidscyclus | Informatiepunt Leefomgeving. Geraadpleegd op 06-01-2025.

Omgevingsdienst NL fungeren als klankbord ten aanzien van de uitvoerbaarheid van geldende en aankomende wetgeving.

In beweging

Daarnaast is wetgeving altijd in beweging. Dat betekent dat er in nauw contact met de wetgever moet worden samengewerkt om te kunnen anticiperen op mogelijke wettelijke aanpassingen en bestuurlijke veranderingen. Er is enig risico in het signaleren van aankomende wetgeving in de zin dat interne beleidsprocessen niet direct effect hoeven te hebben voor de omgevingsdiensten. Om te voorkomen dat onnodig onrust ontstaat rondom veranderende wetgeving, behoeft het signaleren hiervan goede afstemming met beleidsmakers en duidelijke communicatie vanuit Omgevingsdienst NL.

Tenslotte is het van belang om een eenduidig geluid te laten horen vanuit de omgevingsdiensten ten opzichte van de wetgever. Bij de ontwikkeling van nieuwe wetgeving, organiseert de wetgever één of meer consultatierondes waar stakeholders hun zienswijze kunnen geven op voorgenomen nieuwe wetgeving. Elke dienst kan een eigen zienswijze geven, maar hierdoor komen verschillende en soms ook tegenstrijdige geluiden bij de wetgever terecht. Een uitdaging voor Omgevingsdienst NL is dan ook om de behoeften en wensen van de omgevingsdiensten intern af te stemmen, waardoor het signaal sterker en duidelijker wordt.

Oplossingsrichtingen

Door de onderstaande productlijnen in te zetten verwacht Omgevingsdienst NL dat er beter wordt geanticipeerd op wet- en regelgeving en dat de organisatie en de omgevingsdiensten beter voorbereid zijn op veranderingen die er zitten aan te komen. De doelstellingen van deze productlijnen zijn tweeledig. Aan de ene kant is het doel beter te kunnen anticiperen op toekomstige wet- en regelgeving. Aan de andere kant speelt Omgevingsdienst NL ook een belangrijke rol als klankbord voor de wetgever en de omgevingsdiensten. De productlijnen spelen hierop in.

Signaleringsfunctie

Onderdeel van de beleidscyclus**: beleidsontwikkeling**

Omgevingsdienst NL heeft nauw contact met de beleidmakers van KGG, VRO en IenW. Hierdoor is Omgevingsdienst NL veelal op de hoogte wanneer nieuwe wetgeving of aanpassing van huidige wetgeving behandeld wordt. Door gericht informatie hierover op te halen bij beleidsmakers en deze informatie vervolgens middels een overlegstructuur voor te leggen aan de diensten, kan Omgevingsdienst NL de diensten waar nodig helpen bij de voorbereiding op aankomende wet- en regelgeving. Daarnaast kan Omgevingsdienst NL kennis over de uitvoering inbrengen bij beleidsmakers waardoor beleid beter zal aansluiten bij de praktijk.

Interne consultatie

Onderdeel van de beleidscyclus: **beleidsdoorwerking en terugkoppeling**

Een overlegstructuur waarbij de wetgever één of meer consultatierondes organiseert waar omgevingsdiensten hun zienswijze kunnen geven op voorgenomen nieuwe wetgeving. Omgevingsdienst NL reageert hierop door middel van een gewogen standpunt van de omgevingsdiensten. Dit kan ook gebruikt worden ter monitoring van bestaande wetgeving. De inbreng van omgevingsdiensten wordt sterker wanneer er namens de omgevingsdiensten (ook) één gezamenlijk afgestemde reactie van Omgevingsdienst NL komt. Omgevingsdienst NL presenteert zich daarmee als logische gesprekspartner bij ontwikkeling van wetgeving.

De reactie van Omgevingsdienst NL is gebaseerd op de inbreng van omgevingsdiensten, maar heeft pas toegevoegde waarde als het meer is dan een bundeling van losse reacties. Bij gelijksoortige standpunten vanuit de diensten zorgt Omgevingsdienst NL voor een gezamenlijk afgestemde reactie waar de diensten zich in kunnen vinden. Omgevingsdienst NL haalt de essentie naar boven en neemt een gewogen standpunt in wanneer reacties van omgevingsdiensten tegenstrijdig zijn.[12]

Het standpunt van Omgevingsdienst NL is inhoudelijk (niet politiek) en gebaseerd op praktijkervaringen in de operationele cyclus van de BIG-8.[13] Omgevingsdienst NL toetst nieuwe wetgeving in essentie op de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van voorgenomen wetgeving, bijvoorbeeld door middel van een uitvoerbaarheidstoets. Dit kan ook gebruikt worden ter terugkoppeling van de werking en/of uitvoerbaarheid van al bestaande wetgeving. De randvoorwaarde hierbij is dat Omgevingsdienst een formele gesprekspartner wordt bij het veranderen van wet- en regelgeving op het gebied van energiebesparing.

Voorbereiding nieuwe wetgeving
Onderdeel van de beleidscyclus: **uitvoering**
Een proces waarbij per nieuwe wetgeving van tevoren gekeken wordt welke invulling de diensten hieraan moeten geven, middels een projectgroep en –leider vanuit Omgevingsdienst NL. Bij de introductie van nieuwe wetgeving heeft elke dienst de taak invulling te geven aan het toezicht op de naleving ervan. Om dat effectief en uniform te doen, is het zinvol hierin samen te werken.
In de aanloop van nieuwe wetgeving neemt de programmamanager hierin leiding. Indien nodig, zal een projectleider of inhoudelijke deskundige van een omgevingsdienst aansluiten bij dit proces (inclusief consultatie).

Op het moment dat nieuwe wetgeving definitief is, stelt de projectleider een projectgroep samen die zich bezighoudt met het begeleiden van de implementatie. De werkgroep bestaat uit een vertegenwoordiging van enkele Omgevingsdiensten en IPLO. Als kenniscentrum van de overheid geeft IPLO-uitleg over de Omgevingswet en daarom is de organisatie betrokken bij het vaststellen van de handreiking.

Als leidraad voor omgevingsdiensten stelt de projectgroep een handreiking op om binnen de gestelde financiële en juridische kaders effectief invulling te geven aan toezicht op de naleving van de wet. De projectgroep stemt af met stakeholders buiten de organisatie, informeert de Omgevingsdiensten over de vorderingen geeft vóór vaststelling de mogelijkheid een formele zienswijze te geven op een eindconcept. De ingekomen zienswijzen en een beschrijving wat daarmee is gedaan, worden bij besluitvorming van de handreiking meegestuurd.

Een handreiking is niet alleen een hulpmiddel voor omgevingsdiensten, maar ook een manier om te komen tot een uniforme uitvoering en rechtsgelijkheid. In de nieuwe governance van het Programma Energiebesparing moet bepaald worden hoe en wanneer bepaalde handreikingen vastgesteld kunnen worden.

[12] Het is hier van belang om alle omgevingsdiensten te horen. Om ervoor te zorgen dat alle diensten bij dit proces betrokken zijn, wordt parallel gewerkt aan een strategie om alle diensten te betrekken (zie hoofdstuk 5.4).
[13] De BIG-8 refereert aan het samenhangende geheel van een beleidsvormende (strategische cyclus) en een uitvoerende (operationele) cyclus, zoals gedefinieerd in het Omgevingsbesluit artikelen 13.5 tot en met 13.11. Zie Procescriteria beleidscyclus VTH-taken | Informatiepunt Leefomgeving voor meer informatie.

Na vaststelling van de handreiking organiseert de Omgevingsdienst NL-Academie de noodzakelijke trainingen en opleidingen op basis van de in de handreiking geschetste werkwijze. De leden van de tijdelijke projectgroep kunnen hierin een rol hebben. Voor vragen over de wetgeving kunnen toezichthouders zoals gebruikelijk terecht bij IPLO.

Wat te doen?

In de activiteiten die het Programma Energiebesparing onderneemt wordt onderscheid gemaakt tussen activiteiten waar een eenmalige impuls voor nodig is en activiteiten die al lopen en verbeterd moeten worden. De activiteiten waar een impuls voor nodig is moeten nog opgestart worden en zullen in een projectvorm in de loop van 2025 opgestart worden. Er zijn ook activiteiten waar het Programma Energiebesparing al mee bezig is, maar waar een verbeterslag in nodig is.

Wetgeving	Prioriteit	Going concern/impuls	Werkzaamheden	Uren	Periode
Product 1: Interne consultatie	Hoog	Going concern	Verbeteren huidige werkwijze	200	Q3 2025
Product 2: Signaleringsfunctie	Middel	Going concern	Verbeteren huidige werkwijze	300	Q3 2025
Product 3: Voorbereiding nieuwe wetgeving	Hoog	Going concern	Verbeteren huidige werkwijze	300	Q3 2025

Producten bij werkthema Wetgeving.

5.2. Werkwijzen

Context en scope

Het thema werkwijzen focust op de uniformering van werkwijzen rondom energiebesparingstaken bij omgevingsdiensten. Dit betreft de gehele workflow, van initiatie tot afronding van taken, inclusief ondersteunende documenten en methodieken zoals standaardbrieven, vastgestelde termijnen en risicogericht toezicht. Momenteel hanteren omgevingsdiensten vaak hun eigen werkwijzen, wat leidt tot variaties in uitvoering.

Het doel van dit thema is om een uniforme aanpak te realiseren van deze werkwijzen. Door de uitvoering landelijk gelijk te trekken, verbeteren we de consistentie en efficiëntie van energiebesparende taken binnen omgevingsdiensten, wat bijdraagt aan het doel uniformiteit en een gelijk speelveld voor bedrijven. Dit betekent niet dat wij als Omgevingsdienst NL een bepaalde werkwijze verplichten, maar uitsluitend omgevingsdiensten adviseren.
Vanuit het programma lopen er sporadisch al processen om de werkwijzen bij omgevingsdiensten te uniformeren. Deze uniformering kan nog verder worden versterkt door het programma. Er is een aantal uitdagingen en oplossingsrichtingen gesignaleerd.

Uitdagingen

Inzicht in Huidige Werkwijzen

Er is op dit moment nog onvoldoende overzicht van de werkwijzen van omgevingsdiensten. Om werkwijzen te uniformeren, is een volledig overzicht nodig van alle gebruikte werkwijzen binnen omgevingsdiensten voor energiebesparing. Dit overzicht helpt om variaties te identificeren en vormt de basis voor verdere harmonisatie.
Het is van belang om een overzicht van de bestaande werkwijzen binnen omgevingsdiensten op te stellen. Dit moet als basis dienen voor het verder uniformeren van deze processen. Uit de gesprekken met omgevingsdiensten en partners zijn al aantal werkwijzen naar voren gekomen die uniformering behoeven. Dat zijn o.a. standaardbrieven, omgang met niet-indieners en risico gestuurd toezicht.

Uniformeren van werkwijzen

Op basis van dit overzicht is de volgende stap het ontwikkelen van uniformeringsprocessen. De huidige uniformeringsprocessen vanuit het Programma Energiebesparing lopen nu nog vaak vast. Dit komt door een samenstelling van een werkgroep die niet de benodigde functies en omgevingsdiensten vertegenwoordigen. Dit zorgt ervoor dat later in het proces een omgevingsdienst ervoor kiest om een landelijk product niet toe te passen, omdat het niet past binnen zijn eigen werkprocessen. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer er geen juristen zijn betrokken in het maakproces.

Signaleringsfunctie

Het coördinatieteam wordt nu ingezet om problemen in de uitvoering te signaleren. Dit is een belangrijke functie, want deze signaleringsfunctie is nodig om te bepalen op welke onderwerpen een landelijk werkwijze wenselijk is. Het coördinatieteam is echter niet een afspiegeling van alle omgevingsdiensten: een aantal diensten zijn goed vertegenwoordigd en een heel aantal diensten niet. Om ook signalen vanuit de praktijk te kunnen ophalen van omgevingsdiensten die minder betrokken zijn bij het coördinatieteam, is een andere aanpak nodig.

Onderzoeken mogelijke adviesfunctie omgevingsdiensten

We hebben een verschil opgemerkt in de manier van toezichthouden tussen de verschillende diensten. Sommige toezichthouders voeren hun energiecontroles uit met toezicht en handhaving van de energiebesparingswetgeving als enkel doel. Andere toezichthouders nemen een meer (informeel) adviserende rol op zich: naast controleren op de energiebesparingswetten, adviseren ze bedrijven en gemeenten ook over de manier waarop dit kan. Aan de ene kant is dit een kans voor het inzetten van de expertise van de omgevingsdiensten en worden tegelijkertijd bedrijven te helpen bij het verduurzamen van hun energieverbruik. Aan de andere kant is er het risico dat een toezichthouder een dubbele pet op heeft: zowel die van toezichthouder als adviseur. Voor Omgevingsdienst NL is een rol weggelegd om dit dilemma te bespreken en mogelijk een manier te vinden waarop omgevingsdiensten hier op een integere wijze mee kunnen omgaan.

Oplossingsrichtingen

Standaardbrieven

Er is een verschil in het gebruik van standaardbrieven door omgevingsdiensten. Standaardbrieven zijn bijvoorbeeld constatatiebrieven en/of last onder dwangsom (LOD) brieven die omgevingsdiensten sturen wanneer overtredingen worden vastgesteld. De strekking van de brieven is vaak hetzelfde, alleen de opbouw, tekststukken, termijnen, wie wordt aangeschreven, dwangsombedragen zijn vaak anders. Hierdoor kan een ongelijk speelveld ontstaan voor de bedrijven en instellingen en is iedere dienst onnodig zelf bezig met hetzelfde. Door het vormen van een landelijke werkgroep die zich gaat bezighouden met standaardisering van brieven, kan Omgevingsdienst NL bijdragen aan een uniformere werkwijze onder de omgevingsdiensten.

Standaardisering termijnen en dwangsombedragen

Er is een verschil in dwangsombedragen en termijnen die door omgevingsdiensten gehanteerd worden in het toezicht- en handhavingsveld. Hierdoor kan een ongelijk speelveld ontstaan voor bedrijven. Door een landelijke werkgroep vormen die zich gaat bezighouden met standaardisering van de termijnen en de dwangsom bedragen, wordt uniformiteit gecreëerd in de termijnen en de dwangsombedragen die gehandhaafd worden.

Werkproces risicogericht toezicht

Iedere omgevingsdienst moet zelf bedenken hoe energietoezicht risicogericht moet worden ingezet waardoor er landelijk veel taken dubbel worden gedaan. Ook bestaat het risico op ongelijk speelveld voor Nederlandse bedrijven of dat er besparingspotentie onbenut blijft. Omgevingsdienst NL kan omgevingsdiensten ondersteunen door het opzetten van een leidraad voor informatie- en risico gericht energietoezicht en daarbij te adviseren hoe deze leidraad geborgd kan worden in werkwijzen bij de omgevingsdiensten. Dit zorgt voor een gelijker landelijk speelveld en het volledig benutten van besparingspotentie. Deze oplossingsrichting heeft een directe relatie met het werkthema data. De inhoud van de leidraad zal in nauwe samenwerking met de uitkomsten van projecten bij thema data ontwikkeld worden, waarna het thema werkprocessen geïmplementeerd wordt.

Wat te doen

In de activiteiten die het Programma Energiebesparing onderneemt wordt onderscheid gemaakt tussen activiteiten waar een eenmalige impuls voor nodig is en activiteiten die al lopen en verbeterd moeten worden. De activiteiten waar een impuls voor nodig is moeten nog opgestart worden en zullen in een projectvorm in de loop van 2025 opgestart worden. Er zijn ook

activiteiten waar het Programma Energiebesparing al mee bezig is, maar waar een verbeteringsslag nodig is.

Werkwijzen	Prioriteit	Going concern/impuls	Werkzaamheden	Uren	Periode
Product 4: Standaardbrieven	Middel	Impuls	Opzetten werkgroep	250	Q1 2026
Product 5: Standaardisering termijnen en dwangsombedragen	Middel	Impuls	Opzetten werkgroep	250	Q1 2026
Product 6: Werkproces risicogericht toezicht	Hoog	Impuls	Starten project	500	Q3 2025

Producten bij werkthema Werkwijzen.

5.3. Kennisdeling

Context en scope

Kennis speelt een cruciale rol bij het uitvoeren van energiebesparingstaken. Zonder de juiste kennis schiet de kwaliteit van uitvoering tekort. Het proces van kennisbeheer omvat verschillende stappen: vraagarticulatie, kennisontwikkeling, kennisdeling en toepassing. Hoewel er bij individuele omgevingsdiensten vaak al veel kennis aanwezig is, blijft de uitwisseling tussen diensten achter. Het Programma Energiebesparing kan de komende jaren een ondersteunende rol spelen in het verder versterken van dit proces.

Uitdagingen

In het netwerk van omgevingsdiensten en partners wordt er al veel kennis gedeeld. Dit proces van kennisdelen gebeurt fysiek op netwerkbijeenkomsten en online via het landelijk overleg en coördinatieteam, op Kennisnet en de nieuwsbrief die vier keer per jaar verschijnt. Daarnaast is er een doorlopend intern kennisproces bij het programma in de vorm van werkgroepen, projecten en overleggen. Ook is er een extern kennisproces bij omgevingsdiensten. Deze verschillende vormen van kennisdelen vinden op meer of mindere mate al plaats, echter zijn er nog wel uitdagingen die de komende jaren aangepakt moeten worden.

Oplossingsrichtingen

Online kennisdelen: kennisnet

Het delen van expliciete kennis leent zich ervoor om online met elkaar te delen. Dit gebeurt nu op het platform Kennisnet. Hoewel dit platform als essentieel wordt gezien door omgevingsdiensten, wordt het huidige gebruik ervan als suboptimaal ervaren. Gebruikers klagen over de onoverzichtelijkheid en het gebrek aan logische functionaliteiten.

Het is van groot belang om dit platform beter in te richten, vooral omdat kennisnet als een frequente manier van kennisdelen moet dienen, ten opzichte van bijeenkomsten die een paar keer per jaar plaatsvinden. Daarnaast wordt er op dit moment gewerkt aan een nieuw online platform, voortkomend uit het IBP-VTH. Het is nog onduidelijk wanneer dit online platform gereed zal zijn voor gebruik.

In afwachting van een nieuw kennisplatform dat ontwikkeld wordt door Omgevingsdienst NL en andere partners, moet Kennisnet worden verbeterd. Een vernieuwde structuur is nodig, met:

- Een duidelijke thematische indeling;
- Gemakkelijk vindbare documenten;
- Een discussieforum voor interactie;
- Een aangewezen eigenaar voor het thema energiebesparing.

Fysieke kennisdeling: bijeenkomsten

Fysieke bijeenkomsten worden positief ervaren door medewerkers van omgevingsdiensten. Ze bieden niet alleen mogelijkheden voor inhoudelijke kennisuitwisseling, maar verlagen ook drempels voor onderling contact en samenwerking op een later moment. Vooral de impliciete kennisoverdracht – kennis die lastig te documenteren is – profiteert van deze ontmoetingen. Momenteel worden deze bijeenkomsten georganiseerd door IPLO. Het Programma Energiebesparing helpt mee aan de inhoudelijke vormgeving van deze dagen. Dit concept is succesvol gebleken; de interesse van de diensten in deze bijeenkomsten blijkt uit de relatief hoge opkomsten en diversiteit aan toezichthouders, specialisten, adviseurs en managers vanuit diensten door het hele land die de bijeenkomsten bezoeken. De samenwerking met IPLO moet

de komende jaren aangehouden worden, om deze bijeenkomsten goed aan te laten sluiten bij de behoefte van omgevingsdiensten.

Nieuwsbrief als kennisinstrument

De nieuwsbrief van het Programma Energiebesparing speelt een rol bij het delen van actuele onderwerpen. Hoewel omgevingsdiensten de meerwaarde van een nieuwsbrief erkennen, bereikt deze nog niet altijd effectief de juiste personen. Samenwerking met communicatieadviseurs van het bureau van Omgevingsdienst NL moet opgezet worden.
In de komende jaren moet de nieuwsbrief worden geoptimaliseerd. Dit vraagt om een betere afstemming van inhoud, timing en distributie, ondersteund door een duidelijke communicatiestrategie. Dit moet in nauwe afstemming plaatsvinden met de communicatieadviseur van het bureau van Omgevingsdienst NL.

Extern kennisproces bij omgevingsdiensten

Externe kennisuitwisseling tussen omgevingsdiensten verloopt op verschillende manieren. Sommige regio's organiseren structurele regionale overleggen, terwijl elders incidentele werkbezoeken plaatsvinden om van elkaar te leren. Deze initiatieven zijn waardevol, maar worden niet overal systematisch ingezet.

Het programma kan hierbij ondersteunen door regionale overleggen te faciliteren en expertises binnen omgevingsdiensten in kaart te brengen. Door deze kennis gericht te verbinden, kan het leren van en met elkaar worden gestimuleerd. Dit kan bijvoorbeeld door het aanstellen van expertisehouders op bepaalde thema's. Op deze manier is kennis makkelijker toegankelijk voor zowel Omgevingsdienst NL als de omgevingsdiensten.

Intern kennisproces binnen het programma

Binnen het Programma Energiebesparing vindt kennisdeling plaats via werkgroepen, projecten en overleggen. De werkgroepen en projecten, die zich bijvoorbeeld richten op de onderzoeksplicht of defensie, worden door betrokkenen als effectief ervaren. Toch is dit proces vaak onvoldoende zichtbaar voor degenen die minder direct betrokken zijn. Het coördinatieteam speelt een belangrijke rol in het bespreken van urgente onderwerpen met vertegenwoordigers van omgevingsdiensten en partners. Hoewel het minder gericht is op brede kennisdeling, draagt het bij aan besluitvorming. Daarnaast is er het landelijke overleg, waarin het programma kennis deelt met een breder publiek.
Om deze interne processen te versterken, is meer structuur nodig. Dit omvat heldere doelstellingen voor overleggen, betere communicatie over de inhoud en toegankelijkheid voor een breder publiek binnen de omgevingsdiensten. Het doel is om duidelijke procesafspraken op te stellen. Deze procesafspraken moeten duidelijk maken wanneer een werkgroep wordt ingericht of een project wordt opgestart. Verder moet hierin een rolverdeling in worden gedefinieerd en moet duidelijk worden welke route een resultaat moet afleggen om een status te verkrijgen waardoor alle omgevingsdiensten hier iets mee moeten.

Wat te doen?

In de activiteiten die het Programma Energiebesparing onderneemt wordt onderscheid gemaakt tussen activiteiten waar een eenmalige impuls voor nodig is en activiteiten die al lopen en verbeterd moeten worden. De activiteiten waar een impuls voor nodig is moeten nog opgestart worden en zullen in een projectvorm in de loop van 2025 opgestart worden. Er zijn ook activiteiten waar het Programma Energiebesparing al mee bezig is, maar waar een verbeterslag nodig is.

Kennisdeling	Prioriteit	Going concern/impuls	Werkzaamheden	Uren	Periode
Product 7: Kennisnet	Hoog	Going concern	Verbeteren huidige werkwijze	300	Q3 2025
Product 8: Netwerkbijeenkomsten	Middel	Going concern	Verbeteren huidige werkwijze	40	Q1 2026
Product 9: Nieuwsbrief	Middel	Going concern	Verbeteren huidige werkwijze	160	Q3 2025
Product 10: Expertisehouder	Middel	Impuls	Starten project	50	Q2 2026
Product 11: Randvoorwaarden werkgroepen/projecten	Hoog	Going concern	Verbeteren huidige werkwijze	50	Q 2025

Producten bij werkthema Kennisdeling.

5.4. Samenwerking

Context en scope

Het Programma Energiebesparing werkt op verschillende manieren samen binnen het VTH-stelsel. Er is sprake van zowel interne samenwerkingen binnen Omgevingsdienst NL met omgevingsdiensten als van externe samenwerking met partners. Deze samenwerkingen zijn de afgelopen jaren ad hoc ingericht en hebben vaak waardevolle producten opgeleverd. Echter is een structurele aanpak voor dit thema van belang om een professionaliseringslag te kunnen waarmaken.

Uitdagingen

De samenwerkingen die het programma heeft zullen in de komende jaren blijven groeien. Het is van belang om een goed overzicht te hebben van deze samenwerkingen, om zo goed te kunnen bepalen welke wel en niet waardevol zijn voor de doelen van het programma.

Interne samenwerkingen

Op het moment vinden de interne samenwerkingen van het programma op een paar plekken plaats. Het overleg van het coördinatieteam is een plek waar het programma en omgevingsdiensten samenkomen. De huidige structuur van dit overleg heeft voordelen, maar voldoet niet meer aan de gewenste 1-6-28 structuur. Er moet gekeken worden hoe het coördinatieteamoverleg ingevuld moet worden. De uitkomsten van het onderzoek door bureau Berenschot kunnen hiervoor worden gebruikt. Verder worden niet alle omgevingsdiensten voldoende betrokken bij het programma. Ook hier zullen de uitkomsten van Berenschot bij helpen.

De samenwerkingen tussen het Programma Energiebesparing en het bureau van Omgevingsdienst NL zijn nog niet op elk niveau ingeregeld. De belangrijkste reden hiervoor was dat het bureau van Omgevingsdienst NL grotendeels nog niet was ingericht. Vanaf 1 januari 2025 is hier verandering in gekomen door middel van een financiële impuls. Het is van belang om in 2025 de integratie van het programma en het bureau te versterken. Deze samenwerking moet aangehaald worden met de volgende afdelingen: Bedrijfsvoering & Bestuursondersteuning (o.a. communicatie), Omgevingsdienst NL-Academie (voor opleidingsvraagstukken), de afdeling Data & Informatievoorziening (voor datavraagstukken) en Expertise & Samenwerken (o.a. de kennisinfrastructuur). Dit zal een wisselwerking moeten zijn waarin het bureau vraagstukken oppakt die spelen bij het programma, bijvoorbeeld op het gebied van opleidingen en data, en er nauwe samenwerking is met andere kennisthema's (zoals energietransitie) binnen het bureau.

Externe samenwerkingen

Het programma heeft verschillende externe samenwerkingen met zijn partners. Dit gebeurt in het coördinatieteamoverleg. Maar ook daarbuiten in bijvoorbeeld de portefeuilleaanpak en een project Defensie. Er wordt positief gekeken naar dit soort samenwerkingsverbanden. Daarnaast is er vraag naar verdere samenwerking, met bijvoorbeeld VNO-NCW. Deze samenwerking is interessant voor beide partijen om verder op te zetten. Het kan bijvoorbeeld helpen bij de bekendheid van omgevingsdiensten bij bedrijven. Dit is een probleem dat vaak genoemd wordt door omgevingsdiensten, mede omdat energietoezicht een ander bedrijvenbestand heeft dan bijvoorbeeld het reguliere milieutoezicht. Omgevingsdiensten stuiten soms op weerstand van bedrijven die niet bekend zijn met energietoezicht. Ook zijn bedrijven niet altijd op de hoogte

van de wettelijke verplichtingen rondom energiebesparing, waardoor omgevingsdiensten dit actief onder de aandacht moeten brengen.
Ook ligt er een vraag bij VNO-NCW om op andere onderwerpen, zoals de energietransitie, de samenwerking meer op te zoeken.

Oplossingsrichtingen

Strategie betrekken alle omgevingsdiensten

Niet alle omgevingsdiensten zijn aangehaakt bij de werkzaamheden van Omgevingsdienst NL, bij netwerkbijeenkomsten, nieuwsbrieven en/of nieuwe ontwikkelingen op het gebied van energiebesparing. Het doel is om alle diensten beter aan te haken bij de ontwikkelingen die plaatsvinden op het gebied van energie bij Omgevingsdienst NL en bij de activiteiten en projecten die lopen. Zoals eerder genoemd functioneren de omgevingsdiensten soms als 'eilandjes', waar ze niet goed zicht hebben op het werk van andere diensten en/of dat van Omgevingsdienst NL en het risico lopen achter te raken op landelijke ontwikkelingen. Om dit te overstijgen en een netwerk te creëren waarin de diensten Omgevingsdienst NL en elkaar weten te vinden, is een strategie nodig. Deze wordt ontwikkeld aan de hand van het 1-6-28 principe. Ook kan Omgevingsdienst NL zich hiervoor beroepen op haar communicatieafdeling. Naast dat het programma actiever omgevingsdiensten zal moeten betrekken, zal er ook intern bij omgevingsdiensten actiever informatie moeten worden gedeeld.

Samenwerking aangaan met kennisinstituten en opleidingscentra

Om bij te blijven met de technologische ontwikkelingen op het gebied van energie en om inzicht te krijgen in wat er speelt bij verschillende bedrijfsbranches, is het van belang dat Omgevingsdienst NL samenwerkingen aangaat met kennisinstituten en opleidingscentra die zich richten op innovatie. Door samenwerkingsverbanden op te zetten met deze instituten wordt het voor Omgevingsdienst NL makkelijker om op de hoogte te blijven van nieuwe technologische ontwikkelingen, het vinden van stagiairs en trainees voor omgevingsdiensten wordt eenvoudiger en zijn er partners beschikbaar voor het geven van cursussen of trainingen op hun specialisatiegebied.

Verbetering communicatie met bedrijven

Omgevingsdiensten hebben de verantwoordelijkheid om te controleren of bedrijven en instellingen voldoen aan de regelgeving voor energiebesparingsmaatregelen. Echter, bedrijven zijn vaak niet goed geïnformeerd over specifieke wetgeving en de beschikbare ondersteuning. Door de communicatie tussen omgevingsdiensten en bedrijven te verbeteren en te stroomlijnen, krijgen bedrijven sneller inzicht in hun verplichtingen en mogelijkheden voor energiebesparing. Omgevingsdienst NL ontwikkelt een tool om bedrijven en instellingen te informeren over de energiebesparingsverplichtingen. Deze tool helpt omgeving diensten tijdig en efficiënt informatie te verstrekken over relevante energiebesparingsregels en subsidies, waardoor bedrijven beter geïnformeerde beslissingen kunnen nemen en tijdig aan hun verplichtingen kunnen voldoen. Door dit portaal kunnen bedrijven ook eenvoudig hun gegevens bijhouden en hun status inzien, wat zowel tijd als administratieve lasten reduceert.

Wat te doen?

In de activiteiten die het Programma Energiebesparing onderneemt, wordt onderscheid gemaakt tussen activiteiten waar een eenmalige impuls voor nodig is en activiteiten die al lopen en verbeterd moeten worden. De activiteiten waar een impuls voor nodig is moeten nog opgestart worden en zullen in een projectvorm in de loop van 2025 opgestart worden. Er zijn ook activiteiten waar het Programma Energiebesparing al mee bezig is, maar waar een verbeterslag nodig is.

Samenwerking	Prioriteit	Going concern/impuls	Werkzaamheden	Uren	Periode
Product 12: Proces voor strategie betrekken omgevingsdiensten	Hoog	Going concern	Verbeteren huidige werkwijze	50	Q3 2025
Product 13: Samenwerking aangaan met kenniscentra/opleidingsinstituut	Laag	Impuls	Starten project	50	Q2 2026
Product 14: Verbetering communicatie richting bedrijven	Middel	Impuls	Starten project	120	Q2 2026

Producten bij werkthema Samenwerking.

5.5. Ontwikkeling en toekomstbestendigheid

Context

Op het gebied van energiebesparing is veel beweging, bij bedrijven, de politiek en in de techniek. Om deze ontwikkelingen bij te houden en om VTH-taken efficiënter te kunnen uitvoeren, moeten omgevingsdiensten tools ontwikkelen en kunnen uitproberen. Een voorbeeld van innovatie in het VTH-toezicht kan zijn: drone gestuurd toezicht of een pilot met ketentoezicht bij een grote winkelketen. Als overkoepelende organisatie kan Omgevingsdienst NL zich uitdagen door over de waan van de dag heen te kijken en na te denken over innovatieve manieren voor het verbeteren van het VTH-proces. Ze kan hiervoor omgevingsdiensten handreikingen doen en hen helpen met het uitdenken en opzetten van pilotprojecten. Ook kan Omgevingsdienst NL 'best practices' van omgevingsdiensten onder landelijke aandacht brengen en andere omgevingsdiensten helpen hierbij in te stappen.

Uitdagingen

Nieuwe ideeën kunnen bijdragen aan de effectiviteit van het werk van een omgevingsdienst. Innovaties moeten echter eerst getest kunnen worden ten opzichte van de huidige werkwijze om hun effectiviteit te bewijzen. Hiervoor moet tijd, ruimte en/of geld beschikbaar gesteld worden. Omgevingsdiensten die daar niet over beschikken, zullen niet snel een nieuw idee willen testen omdat ze de risico's niet kunnen overzien. Ook is één van de grootste knelpunten het tekort aan gekwalificeerd personeel voor de hoeveelheid werk die al gedaan moet worden binnen de omgevingsdiensten. Dit belemmert omgevingsdiensten om bijvoorbeeld te investeren in kennisontwikkeling naast hun dagelijkse werkzaamheden.
Vanuit de SPUK-THE is het mogelijk voor omgevingsdiensten om te investeren in stimulerende activiteiten, zoals het ontwikkelen van een tool. Veel omgevingsdiensten zijn echter onzeker over het inzetten van SPUK-THE gelden hiervoor, omdat ze niet goed op de hoogte zijn van wat er mogelijk is met de SPUK-THE financiering.

Oplossingsrichtingen

Innovatiebudget

Omgevingsdienst NL kan omgevingsdiensten prikkelen om met innovatieve ideeën voor toezicht en handhaving te komen. Eén van de mogelijkheden hiervoor is het aanbieden van een innovatiebudget. Omgevingsdiensten die een idee hebben, maar dit niet kunnen financieren of niet weten hoe dit verder uit te rollen, kunnen een projectvoorstel bij Omgevingsdienst NL indienen om aanspraak te maken op dit budget.

Stages en traineeships

Een nieuw idee moet getest worden op een aantal parameters: voldoet het aan de verwachtingen? Is het efficiënter dan de huidige methode? Worden hiermee kosten gespaard? Dergelijke vragen kunnen onderzocht worden door stagairs en/of trainees. Door stageopdrachten uit te schrijven voor innovatie VTH-methodes kunnen studenten worden ingezet voor het uitwerken van deze ideeën. De studenten kunnen hun opdracht bij één of meerdere omgevingsdiensten doen en/of bij Omgevingsdienst NL. Dit is een relatief voordelige manier om innovatie aan te sporen.

Themadagen en toezichthouders op bezoek bij elkaar

Ook kan Omgevingsdienst NL omgevingsdiensten helpen met innovatie door hen meer samen te laten nadenken over innovatie. Een mogelijkheid is bijvoorbeeld het organiseren van themadagen, waarbij de diensten bij elkaar komen om over specifieke onderwerpen te discussiëren. Of om diensten uit te nodigen om bij elkaar energiecontroles te doen.

Wat te doen?

In de activiteiten die het Programma Energiebesparing onderneemt, wordt onderscheid gemaakt tussen activiteiten waar een eenmalige impuls voor nodig is en activiteiten die al lopen en verbeterd moeten worden. De activiteiten waar een impuls voor nodig is moeten nog opgestart worden en zullen in een projectvorm in de loop van 2025 opgestart worden. Er zijn ook activiteiten waar het Programma Energiebesparing al mee bezig is, maar waar een verbeterslag nodig is.

Ontwikkeling en toekomstbestendigheid	Prioriteit	Going concern/impuls	Werkzaamheden	Uren	Periode
Product 15: Stages en traineeships	Laag	Impuls	Starten project	40	Q2 2026
Product 16: Innovatiebudget	Laag	Impuls	Starten project	40	Q2 2026
Product 17: Meeloopdagen: omgevingsdienst op bezoek	Laag	Impuls	Starten project	20	Q2 2026
Product 18: Themadag: 'De dag van'	Middel	Impuls	Starten project	400	Q1 2026

Producten bij werkthema Ontwikkeling en toekomstbestendigheid.

5.6. Data

Context

De aandacht voor energiebesparing bij omgevingsdiensten is significant toegenomen. Hiermee winnen informatiebehoeften rondom energiebesparing, die ook in de achterliggende jaren al bestonden, meer en meer aan prioriteit. Immers zoeken omgevingsdiensten en hun stakeholders in wisselende mate naar een sluitend inzicht in de doelgroep (dus hoe ziet mijn 'energierelevante bedrijvenbestand eruit) en naar inzicht in het maatschappelijk effect van de inspanning op het vlak van energiebesparing. Denk bij dit laatste bijvoorbeeld aan gereduceerd energieverbruik, al dan niet weergegeven in CO2 besparing of aantal windmolens. Hiermee is in de toekomst eventueel ook de link te leggen tussen de inzet van VTH-instrumenten en bijvoorbeeld de maatschappelijke opgaven van gemeenten/provincies, zoals vaak vastgelegd in een RES. Daarnaast geldt dat omgevingsdiensten op basis van de SPUK-THE subsidievereisten eveneens verplicht zijn om meer output-gerelateerde data te verzamelen omtrent het resultaat van de geleverde inzet.

Toch zien we in de praktijk wezenlijke verschillen in de wijze waarop omgevingsdiensten bovenstaande behoeften en verplichtingen vertalen naar de uitvoeringspraktijk. Enerzijds zijn er omgevingsdiensten die zich conform de oorspronkelijke opgave richten op het uitvoeren van energietoezicht en -controles en hun registratie beperken tot aantallen uren en aantallen zaken. Anderzijds zijn er omgevingsdiensten die een eigen tool hebben ontwikkeld waarin zij op basis van meerdere parameters risico- en data gestuurd programmeren, alsmede in staat zijn om aan de 'achterkant' de inzet te vertalen naar bijvoorbeeld gereduceerd energieverbruik.

In de Tweede Kamer is data gestuurd toezicht en de benodigde data een belangrijk thema dat vaak terugkomt. Daarnaast is vanuit het IBP VTH een rapportage opgesteld over sturen op *outcome*, met specifiek de focus op Energiebesparing en ZZS. Het is dus duidelijk dat data en data-gestuurd toezicht een belangrijk thema is voor de toekomst van toezicht en handhaving op energiebesparing.

Uitdagingen

In 2024 is vanuit Omgevingsdienst NL een interviewronde gehouden langs alle omgevingsdiensten en de partners. In deze gesprekken zijn de prioriteiten voor professionalisering en uniformering van datagebruik bij energiebesparing opgehaald.

Gelijke input

Om tot een meer uniforme werkwijze te komen, is het essentieel dat alle omgevingsdiensten toegang hebben tot dezelfde kwalitatieve en actuele data. Dit betekent ook overeenstemming over welke gegevens van belang zijn en hoe deze geregistreerd worden. Zoals bijvoorbeeld energieverbruiksgegevens, bedrijfskenmerken en naleving. Door gelijke input te waarborgen, kunnen omgevingsdiensten vanuit dezelfde basis werken en ontstaat een consistent uitgangspunt voor toezicht, handhaving en rapportage.

Gelijke databewerking

Het standaardiseren van databewerking is cruciaal om eenduidigheid in analyses en risico-inschatting te verbeteren. Dit houdt in dat er afspraken moeten worden gemaakt over de methoden en tools die worden gebruikt om data te verwerken, zoals het berekenen van besparingspotentieel of risicoanalyses. Met uniforme databewerking worden verschillen in

interpretatie of werkwijze tussen omgevingsdiensten geminimaliseerd, wat leidt tot een gelijk speelveld bij de handhaving van de energiebesparingsplicht.

Inzicht in de doelgroep

Om effectief toezicht te kunnen houden, is een helder inzicht in de doelgroep onmisbaar. Dit punt komt ook duidelijk naar voren in het rekenkameronderzoek Energiebesparingsplicht, 2008-2023 waarin wordt gesteld dat *"Omgevingsdiensten hebben geen volledig zicht op de doelgroep*". Met een zo goed als sluitend overzicht van de doelgroep kunnen omgevingsdiensten risicogroepen identificeren en toezicht effectiever richten. Daarnaast draagt dit bij aan betere communicatie met bedrijven over hun verplichtingen, wat de naleving bevordert. Met de aangekondigde wetswijziging van de Energiewet, waardoor omgevingsdiensten informatie krijgen van de netbeheerders, zal dit inzicht waarschijnlijk verbeteren.[14]

Oplossingsrichtingen

Uniforme checklist

Een duidelijke afspraak over welke data wordt vastgelegd, al dan niet in de checklist voor toezicht energiebesparing. Gebaseerd op interviews met alle omgevingsdiensten is gedefinieerd welke datapunten minimaal moeten worden vastgelegd als een toezichthouder naar een energiecontrole gaat. Denk daarbij aan bijvoorbeeld het netto energieverbruik of de gebruiksoppervlakte van het betreffende pand. Dit betekent dat alle omgevingsdiensten op een uniforme wijze data registeren en vastleggen. En dat we deze data ook landelijk kunnen vergelijken en analyseren.

Ergo, een belangrijke stap in het professionaliseren en uniformen van het gebruik van data en een stap die Omgevingsdienst NL op landelijk niveau in staat stelt om resultaten te consolideren en te delen met o.a. het Ministerie van KGG (in lijn met aanbevelingen recente landelijke rekenkameronderzoek). Omgevingsdiensten zijn betrokken bij het uitwerken van deze uniforme datapunten en staan open voor het implementeren van de resultaten. Uitdaging is gelegen in het daadwerkelijk 'werkend' krijgen van de checklist bij alle omgevingsdiensten. Dit betekent dat we vanuit het project onderzoeken op welke wijze we omgevingsdiensten kunnen ondersteunen die hier obstakels in ervaren.

EML-reductie berekening

Een EML-reductiemethodiek. Deze landelijk uniforme methodiek zorgt ervoor dat omgevingsdiensten in het hele land op een eenduidige manier de verstaalslag kunnen maken van geconstateerde overtredingen tijdens controles naar milieuwinst. Denk hierbij aan kWh-reductie, m3-reductie en dus CO2-reductie. Deze methodiek is gebruiksvriendelijk en vergt geen extra tijdsinzet van toezichthouders. Dit is een belangrijke stap om rapporteren op lokaal niveau naar gemeenten. Ook wordt het mogelijk voor Omgevingsdienst NL om over de toegevoegde waarde van energietoezicht naar ministeries te rapporteren. Omgevingsdiensten moeten, om bovenstaande voor elkaar te krijgen, een eenduidige manier hebben om data te registreren. Vandaar ook dat dit resultaat hand-in-hand gaat met de opgeleverde uniforme

[14] Zie: Ontwerpbesluit Datadeling netbeheerders: Overheid.nl | Consultatie Ontwerpbesluit Datadeling netbeheerders

datapunten. De EML-reductiemethodiek berekent de energiebesparing per bedrijf/organisatie langs de volgende 4 stappen;

- Vertrekpunt — *Verbruiksgegevens Bedrijf / Instelling X*
- Stap I — *Overtredingen op EML vertalen via reductie % naar absolute reductie in KWh / m3 t.o.v. werkelijk verbruik*
- Stap II — *Corrigeren voor BVO en Gebruiksfunctie Gebouw*
- Stap III — *Berekenen energiebesparing uitgedrukt in KWh / m3 / CO2*
- Stap IV — *Bundelen resultaten over Jaar X van OD en zicht op 'top'overtredingen per branche / naleefgedrag / etc.*

Dit leidt tot wezenlijke inzichten die zowel op het niveau van een individuele gemeente binnen een omgevingsdienst als op het niveau van de omgevingsdienst zelf als op landelijk niveau kunnen worden gebundeld en gedeeld.

Implementatie van verbruiksgegevens van netbeheerders

Vanaf 2025 krijgen omgevingsdiensten de beschikking over verbruiksdata vanuit de netbeheerders. Hierdoor krijgen omgevingsdiensten een aanzienlijk beter beeld van welke bedrijven en instellingen in Nederland (nog) moeten voldoen aan wet- en regelgeving. Het toezicht wordt hierdoor veel efficiënter en effectiever. Op dit moment wordt deze data door netbeheerders beschikbaar gesteld op het niveau van 'aansluitingen'. Vanuit het project Data Energiebesparing ondersteunen wij de omgevingsdiensten bij het zo simpel en effectief mogelijk inzetten van deze data. Dat betekent concreet dat de omgevingsdiensten weten hoe zij kunnen vaststellen welke 'aansluitingen' bij welk bedrijf of instelling hoort. En hoe die data zicht verhouden die data tot de uitvoeringspraktijk waarin we redeneren vanuit bedrijven/instellingen op locaties (adressen).

Ontwikkeling van een jaarlijkse rapportage 'De staat van energiebesparing Omgevingsdienst NL'

Omgevingsdienst NL kan eventueel eind 2025 voor het eerst het rapport 'De staat van energiebesparing' lanceren. Dit zou een jaarlijks rapport zijn en verschijnt de komende jaren dus vaker. Omdat we uit de eerder benoemde resultaten veel eenvoudiger data van individuele diensten kunnen samenvoegen en analyseren, verkrijgen we belangrijke inzichten. Concreet betekent dit dat we verschillende soorten data met elkaar kunnen vergelijken. Daarmee krijgen we inzicht vanuit elke omgevingsdienst hoeveel PJ en CO2 er bespaard wordt. Met die gegevens geven we een jaarlijkse rapportage uit voor onze partners met onder andere daarin:

- Hoeveel controles zijn uitgevoerd?
- Hoeveel overtredingen zijn geconstateerd?
- Wat is het naleefgedrag per branche?
- Welke soorten overtredingen zijn er per branche?
- Wat heeft het toezicht opgeleverd in PJ en CO2-reductie?

Met deze rapportage kunnen we onze partners – en dan hoofdzakelijk het ministerie van KGG – voorzien van belangrijke data waarmee wij direct onze partners dienen.

Verkenning van- en de ontwikkeling van een landelijk dataportaal voor energiebesparing

In de verkenningsfase onderzoeken we of het mogelijk is om een landelijk portaal te bouwen waarin per locatie na te gaan is aan welke plicht zij moeten voldoen (EB, Label C, EPBD, etc.) en hoe deze continu actueel gehouden kan worden op basis van toezichtbevindingen. Op dit moment worden er verschillende van dit soort deeladministraties lokaal bijgehouden en verbeterd. Helaas ontbreekt het hierbij aan terugkoppeling naar belangrijke bronnen zoals de BAG. De toegevoegde waarde van een dergelijk portaal zou zeer groot zijn. Zo is ook in het rekenkameronderzoek te lezen dat er geen landelijk overzicht is. Ook zijn er vanuit de landelijke politiek vragen gesteld over meer landelijk overzicht over de uitvoeringspraktijk. Uit de verkenningsfase moet blijken welke mogelijkheden er zijn en op welke termijn. Dit alles zal in nauwe samenwerking gaan met de data-afdeling binnen Omgevingsdienst NL om te waken dat verschillende processen elkaar niet bijten, maar juist versterken.

Data	Prioriteit	Going concern/impuls	Werkzaamheden	Uren	Periode
Product 19: Infographic 'tooling' omgevingsdiensten	-	Going concern	Afgerond	-	-
Product 20: Infographic identificeren en prioriteren	-	Going concern	Afgerond	-	-
Product 21: EML-reductieberekening	Hoog	Impuls	Werkgroep voortzetten	200	Q3 2025
Product 22: Sjabloon Checklist	Hoog	Impuls	Werkgroep voortzetten	200	Q3 2025
Product 23: Projectgroep 'netbeheerders data'	Hoog	Impuls	Werkgroep voortzetten	200	Q3 2025
Product 24: Jaarlijkse 'staat van energiebesparing Omgevingsdienst NL'	Middel	Impuls	Starten project	100	Q1 2026
Product 25: Haalbaarheidsstudie landelijke datawarehouse/bedrijvenbestand energiebesparing	Middel	Impuls	Starten project	100	Q1 2026

Producten bij werkthema Data.

5.7. Opleidingen

Context

Het doel van dit thema is om het energietoezicht naar een hoger niveau te tillen. Nieuwe energietoezichthouders moeten toegang hebben tot alle theoretische kennis, ook als die kennis niet binnen een omgevingsdienst aanwezig is. Daarnaast moeten nieuwe toezichthouders ondersteund worden in het opdoen van de basiscompetenties van een toezichthouder. Voor meer ervaren energietoezichthouders is het van belang dat kennis up-to-date blijft en voorbereid is op nieuwe wetgeving en technologische ontwikkelingen.
Om een compleet opleidingsprogramma voor het energietoezicht te ontwikkelen, is het opleidingsprogramma van de Omgevingsdienst NL-academie getoetst aan de kwaliteitscriteria. Dit is bereikt door een evaluatie van het opleidingsaanbod, het betrekken van alle nieuwe wetgeving en het verzamelen van feedback van energietoezichthouders in het hele land over waar tekorten worden gezien in het aanbod. Daarnaast is inzichtelijk gemaakt welke technische kennis en toezichtvaardigheden elke energietoezichthouder nodig heeft.[15]

Uitdagingen

Nieuwe opleidingsaanbod Omgevingsdienst NL-academie

Het nieuwe opleidingsaanbod van de Omgevingsdienst NL-academie sluit grotendeels aan bij de gestelde kwaliteitscriteria. Dit vormt een solide basis voor verdere ontwikkeling en aanpassing van het opleidingsprogramma, zodat het beter kan inspelen op de behoeften van energietoezichthouders. Het opleidingsprogramma is echter nog niet getest, wat onzekerheid creëert over de effectiviteit en de mate van aansluiting bij de specifieke behoeften van deze doelgroep.

De processen van de werkgroep Opleidingen, IBP VTH en de Omgevingsdienst NL-academie hebben parallel plaatsgevonden. Dit heeft geleid tot een gebrek aan samenhang en afstemming. Zo liepen de aanbesteding van de Omgevingsdienst NL-academie, de vaststelling van de kwaliteitscriteria en het onderzoek naar het opleidingsprogramma tegelijkertijd. In januari is gestart met het beter op elkaar afstemmen van deze processen. Hierbij wordt de input vanuit het onderzoek, waar mogelijk, direct geïntegreerd in het nieuwe opleidingsprogramma, dat in maart van start gaat. Geïdentificeerde tekortkomingen in het programma worden hierbij zoveel mogelijk direct aangepakt.

Kwaliteitscriteria

De nieuwe kwaliteitscriteria blijken in de praktijk enkele tekortkomingen te hebben:

- **Relevantie opleidingen:** Niet alle voorgeschreven opleidingen zijn even relevant voor energietoezichthouders, die vaak enkel basiskennis nodig hebben;
- **Tekort aan technische specificiteit:** Er is onvoldoende focus op technische kennis, terwijl hier juist een grote behoefte aan bestaat;
- **Kerncompetenties:** De huidige kerncompetenties sluiten onvoldoende aan bij het dagelijks werk van energietoezichthouders. Deze competenties weerspiegelen niet de specifieke vaardigheden die nodig zijn voor het toezichtproces.

[15] Deze gegevens komen uit een onderzoeksrapport "Energietoezicht op niveau" uit december 2024. Dit rapport is voor intern gebruik bij Omgevingsdienst NL.

Voorbereiding op Nieuwe Wetgeving

De voorbereiding op nieuwe wetgeving is essentieel. Het opleidingsprogramma moet regelmatig worden bijgewerkt om nieuwe of gewijzigde wet- en regelgeving te integreren. Dit omvat het tijdig ontwikkelen en beschikbaar stellen van relevante opleidingen. Hiervoor is een proces opgesteld.

Technische Kennis

Er is behoefte aan diepgaande technische kennis. Het huidige opleidingsprogramma biedt een goede basis, maar er zijn nog hiaten in specifieke technische onderwerpen zoals stoomtechniek, koel- en vriesinstallaties, en restwarmte. Het is cruciaal om deze kennisgebieden verder te ontwikkelen.

Vaardigheden

Naast technische kennis zijn vaardigheden zoals datageletterdheid, leiderschap, adviseren en coaching belangrijk. Toezichthouders hebben aangegeven dat ze behoefte hebben aan verdere ontwikkeling van deze vaardigheden om effectiever te kunnen werken. Het opleidingsprogramma moet daarom ook trainingen en workshops omvatten die gericht zijn op het verbeteren van deze vaardigheden.

Praktijkbegeleiding

Praktijkbegeleiding is cruciaal voor nieuwe toezichthouders. De frequentie en kwaliteit van deze begeleiding variëren momenteel sterk. Een gestructureerd en intensief begeleidingsprogramma, vooral in de eerste maanden, kan helpen om nieuwe toezichthouders sneller en effectiever in te werken.

Inwerkprogramma

Er is op dit moment geen inwerkprogramma. Het is essentieel om een gestructureerd inwerkprogramma te ontwikkelen dat een combinatie van theorie, praktijk, en persoonlijke begeleiding biedt. Dit helpt nieuwe toezichthouders om snel vertrouwd te raken met hun taken en verantwoordelijkheden.

Conclusie

Het huidige opleidingsaanbod van de Omgevingsdienst NL-academie biedt een goede basis en lijkt redelijk aan te sluiten bij de kwaliteitscriteria, maar bevat ook aanzienlijke onzekerheden en onduidelijkheden. De kwaliteit en diepgang van deze opleidingen zijn nog onbekend. Daarom is het cruciaal om afstemming te vinden tussen de betrokken partijen en de focus te leggen op technische opleidingen en de aansluiting bij de behoeften van toezichthouders. Door de processen beter te integreren, de kwaliteitscriteria te herzien, en meer aandacht te besteden aan technische opleidingen en relevante competenties, kunnen we een opleidingsprogramma ontwikkelen dat beter aansluit bij de behoeften van energietoezichthouders en dat voorbereid is op toekomstige wetgeving.

Oplossingsrichtingen

Herziening kwaliteitscriteria

De kwaliteitscriteria moeten beter worden afgestemd op de praktijkbehoeften van energietoezichthouders. Het is belangrijk om te bepalen wie verantwoordelijk is voor het opstellen van deze criteria en ervoor te zorgen dat ze voldoende geborgd zijn binnen de organisatie. De criteria moeten voldoende aansluiten bij de praktijk om effectief te zijn.

Aanpassing kerncompetenties

Evalueer en pas de kerncompetenties aan om beter aan te sluiten bij het dagelijks werk van energietoezichthouders. Integreer de vaardighedenlijst in de competentieprofielen.

Technische opleidingen

Aanbevelingen voor technische trainingen:
Gerichte Technische Trainingen:

- Bied trainingen aan voor specifieke domeinen zoals stoomtechniek, warmtepompen en persluchtinstallaties om het aantal experts te vergroten.

Focus op Domeinen met Laagste Kennis:

- Prioriteer training en verdieping in domeinen zoals stoomtechniek, restwarmte en koel- en vriesinstallaties, waar het kennisniveau het laagst is.

Landelijk voorstel PHOE-opleiding introductie energiekunde

Er is behoefte aan een landelijk voorstel voor de opleidingsvereisten van toezichthouders die onderzoeksplichtige bedrijven (maar geen ETS-bedrijven) controleren. Het onderzoek richt zich op het bepalen van de minimale eisen voor deze groep, de geschiktheid van de huidige PHOE Introductie Energiekunde-opleiding en mogelijke alternatieven, zoals een lichtere variant of een opleiding specifiek ontwikkeld voor energietoezichthouders. De belangrijkste vraag is hoe de ideale opleiding eruit zou moeten zien om aan de praktijkbehoeften te voldoen en of een nieuwe opleiding toegevoegde waarde biedt ten opzichte van de huidige opties.

Inwerkprogramma

Ontwikkel een vast traject binnen het opleidingsprogramma, van instapniveau naar de rol van junior toezichthouder taakveld 1. Maak hierin een eisenpakket van modules gebaseerd op het opleidingsaanbod van de Omgevingsdienst NL-academie. Start met een assessment of instaptoets om het niveau van de deelnemer te bepalen en stel op basis hiervan het instapniveau van de deelnemer vast. Op basis van het assessment kan vastgesteld worden of de deelnemer het volledige inwerkprogramma moet doorlopen of in aanmerking komt voor vrijstellingen.

Elke 3 tot 6 maanden start er een nieuwe klas die gezamenlijk het opleidingsprogramma doorloopt, inclusief theorie en het ontwikkelen van toezicht competenties. De groep krijgt intervisie aanvullend op de opleidingen, evenals workshops en andere activiteiten gericht op het versterken van competenties en toezichtvaardigheden. Hiermee wordt de intercollegiale reflectie en kennisverbreding versterkt en verbreed het perspectief van de deelnemer in de manier van werken bij andere omgevingsdiensten.

Junior toezichthouders moeten tijdens het programma een mentor binnen hun eigen omgevingsdienst hebben die inhoudelijke begeleiding kan bieden. Tijdens het programma moet de mogelijkheid worden ingericht om het geleerde direct in de praktijk toe te passen. Elke omgevingsdienst is verantwoordelijk voor het bieden van voldoende praktijkbegeleiding.
Het programma wordt afgesloten met een toets (theoretisch, casusgericht en eventueel een “virtuele/rollenspel energiecontrole”). Na succesvolle afronding van het inwerktraject wordt de deelnemer gekwalificeerd als junior toezichthouder.

Onderhouden kennisplan/plek

Centrale kennisplek creëren: Het creëren van één centrale plek van waaruit alle relevante kennis beschikbaar is, is essentieel voor het bevorderen van kennisdeling en het gebruik van

informatie per EML of techniek. Deze centrale plek moet toegang bieden tot verschillende geverifieerde databanken en koppelingen naar relevante informatiebronnen per techniek of installatie. Dit moet bestaan naast het opleidingsprogramma, zodat de juiste informatie altijd snel te vinden is, ook als er even geen mogelijkheid is om een opleiding te volgen.

Interactief opleidingsplan ontwikkelen: Het opleidingsplan moet niet alleen een statisch document zijn, maar een interactief hulpmiddel waarmee gebruikers eenvoudig door verschillende opleidingen kunnen navigeren. Dit document moet voorzien zijn van duidelijke beschrijvingen, inhoud, duur, en toegangsinformatie voor iedere opleiding, zodat gebruikers snel en efficiënt kunnen bepalen wat voor hen relevant is.

Veel gestelde vragen: IPLO heeft een helpdesk waar toezichthouders vragen kunnen stellen over de wet- en regelgeving rondom energiebesparing. Mogelijk kan IPLO de gestelde vragen en antwoorden toegankelijk maken en in een database beschikbaar stellen, zodat alle toezichthouders direct toegang hebben tot deze informatie.

Sluit aan op al bestaand Leerportaal van Ministerie van IenW

Gebruik van het Leerportaal: Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat biedt via haar leerportaal diverse cursussen en trainingen die specifiek gericht zijn op toezicht, handhaving en de energietransitie. Het is een uitstekend platform voor toezichthouders om hun kennis en vaardigheden up-to-date te houden, specifiek gericht op de veranderende wet- en regelgeving in de energie- en milieudomeinen en op vaardigheden die relevant zijn voor de (energie)toezichthouder.

Certificering onderzoeken

Het certificeren van energietoezichthouders kan een effectieve manier zijn om kwaliteit te waarborgen en uniformiteit te garanderen. We willen onderzoeken of certificering daadwerkelijk de juiste methode is om dit doel te bereiken. Een onderzoek naar certificering van energietoezichthouders moet inzicht geven in de verschillende vormen van certificering en hun impact. Het moet duidelijk worden wat certificering oplevert, wat de functie is van certificering (bijvoorbeeld het toetsen van kennis of het up-to-date houden van kennis), en hoe om te gaan met energietoezichthouders of omgevingsdiensten die niet aan de certificeringsvereisten voldoen. Verder moet de gewenste geldigheidsduur en de kostenstructuur van certificering in kaart worden gebracht.

Rol werkgroep Opleidingen

De werkgroep Opleidingen moet in de toekomst een adviserende en coördinerende rol vervullen als klankbord voor de Omgevingsdienst NL-academie. Deze werkgroep staat in verbinding met de omgevingsdiensten en heeft de taak om de vertaalslag te maken tussen de theoretische kennis van de academie en de praktijk van de energietoezichthouders, zodat de opleidingen relevant blijven voor het werkveld.

Daarnaast is de werkgroep verantwoordelijk voor:

- Het verzamelen van opleidingswensen en ervaringen met opleidingen binnen en buiten de Omgevingsdienst NL-academie;
- Het monitoren van veranderingen in de wetgeving en het initiëren van de voorbereiding van nieuwe opleidingen en webinars;
- Het doorvoeren van wijzigingen in het huidige opleidingsprogramma om aan te sluiten op nieuwe ontwikkelingen en behoeften;

- Het faciliteren van samenwerking tussen de Omgevingsdienst NL-academie, IPLO en omgevingsdiensten op het gebied van de opleidingen;
- Monitoren of de actiepunten uit het MUP over opleidingen worden uitgevoerd;
- Toezien dat het opleidingsprogramma voldoet aan de kwaliteitscriteria;
- Meedenken bij de herziening van de kwaliteitscriteria;
- Het organiseren van opleidingen valt buiten de scope van de werkgroep.

Wat te doen?

Coördinatie Werkgroep Opleidingen (0,1 FTE)

De werkgroep Opleidingen heeft een coördinator nodig voor 0,1 FTE. De coördinator speelt een centrale rol in het organiseren, afstemmen en bewaken van de werkzaamheden van de werkgroep.

Verantwoordelijkheden:

- Coördineren van de activiteiten van de werkgroep en bewaken van de voortgang;
- Fungeren als aanspreekpunt voor de Omgevingsdienst NL-academie, IPLO en omgevingsdiensten;
- Stimuleren en faciliteren van samenwerking binnen de werkgroep en met externe partijen;
- Signaleren van ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving en opleidingsbehoeften;
- Voorbereiden en opvolgen van werkgroep bijeenkomsten, inclusief agenda's en verslaglegging.

Taken:

- Organiseren en begeleiden van werkgroep vergaderingen;
- Bewaken en actualiseren van het opleidingsprogramma op basis van nieuwe ontwikkelingen;
- Coördineren van de inventarisatie van opleidingswensen en -ervaringen;
- Initiëren van de ontwikkeling van nieuwe opleidingen en webinars;
- Onderhouden van contacten met relevante stakeholders binnen de Omgevingsdienst NL-academie, IPLO en omgevingsdiensten;
- De coördinator draagt bij aan de effectiviteit van de werkgroep en zorgt ervoor dat de opleidingsprogramma's optimaal aansluiten bij de praktijk van energietoezichthouders.

Oplossingsrichtingen	Wie gaat het oppakken
Herziening kwaliteitscriteria	Bureau Omgevingsdienst NL Werkgroep Opleidingen van het Programma Energiebesparing levert input vanuit het werkveld
Gerichte technische trainingen met focus op de domeinen met de laagste kennis	Omgevingsdienst NL-academie
Landelijk voorstel PHOE opleidingen introductie energiekunde	Voorstel ligt bij de Werkgroep Opleidingen in samenwerking met de Werkgroep Onderzoeksplicht. Ontwikkelen opleiding indien nodig ligt bij de Omgevingsdienst NL-academie
Inwerkprogramma	Omgevingsdienst NL-academie
Interactief opleidingsplan	Omgevingsdienst NL-academie
Sluit aan op al bestaand Leerportaal van Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Omgevingsdienst NL-academie
Certificering onderzoeken Mogelijk energie als testcase	Omgevingsdienst NL-academie
Coördinatie/signaleringsfunctie opleidingen energietoezicht	Programma Energiebesparing

Opleidingen	Prioriteit	Going concern/impuls	Werkzaamheden	Uren	Periode
Product 26: Coördinatie opleidingen	Hoog	Going concern	Werkgroep voortzetten	144	Q3 2025

Producten bij werkthema Opleidingen.

Omgevingsdienst NL
kennisnetwerk
Bijlagen
Samenwerken met de
kennis van professionals.

Bijlage 1. Financiële paragraaf

Het Programma Energiebesparing wordt momenteel gefinancierd via verschillende middelen. Deze middelen komen voort uit subsidies van KGG en VRO, bijdragen van provincies en gemeenten, een algemene contributie van omgevingsdiensten en een afdracht van SPUK-THE-middelen van omgevingsdiensten aan Omgevingsdienst NL.
In de onderstaande tabel staat een overzicht van de producten uit het MUP. Het verwachte aantal uren per product, het budget per product en het aantal FTE per product.

Update november 2025: een uitgebreider financieel plan voor de producten is bijgevoegd in de subsidieaanvraag aan het ministerie van KGG, ingediend op 15 augustus 2025.

Producten	Uren	Budget	FTE
Wetgeving			
Signaleringsfunctie	200	€ 22.800,00	0,14
Interne consultatie	300	€ 34.200,00	0,21
Voorbereiding nieuwe wetgeving	300	€ 34.200,00	0,21
Totaal wetgeving	**800**	**€ 91.200,00**	**0,56**
Werkwijzen			
Standaardbrieven	250	€ 28.500,00	0,17
Termijn en dwangsombedragen	250	€ 28.500,00	0,17
Risico gestuurd toezicht	400	€ 45.600,00	0,28
Totaal werkwijzen	**500**	**€ 57.000,00**	**0,63**
Kennis			
Kennisnet	300	€ 34.200,00	0,21
Netwerkbijeenkomsten	40	€ 4.560,00	0,03
Nieuwsbrief	160	€ 18.240,00	0,11
Expertise houder	50	€ 5.700,00	0,03
Randvoorwaarden werkgroepen	50	€ 5.700,00	0,03
Totaal kennis	**600**	**€ 68.400,00**	**0,38**
Samenwerken			
Strategie betrekken OD's	50	€ 5.700,00	0,03
Samenwerking kennis/opleiding	50	€ 5.700,00	0,03
Communicatie bedrijven	120	€ 13.680,00	0,08
Totaal samenwerken	**220**	**€ 25.080,00**	**0,15**
Ontwikkelingen en toekomstgerichtheid			
Innovatiebudget	40	€ 4.560,00	0,03
Stages en traineeships	0	€ -	0,00
Toezicht OD op OD	20	€ 2.280,00	0,01
Dag van de innovatie oplossingen	400	€ 45.600,00	0,28
Totaal ontwikkelingen en toekomstgerichtheid	**460**	**€ 52.440,00**	**0,32**
Opleidingen			
Coördinatie opleidingen	144	€ 16.416,00	0,10
Totaal opleidingen	**144**	**€ 16.416,00**	**0,10**
Data			
Uniforme Checklist	150	€ 17.100,00	0,10
EML reductie berekening	200	€ 22.800,00	0,14
Verbruikgegevens Netbeheerders	200	€ 22.800,00	0,14
Jaarlijkse rapportage Energiebesparing	150	€ 17.100,00	0,10
Verkenning landelijk data portaal	300	€ 34.200,00	0,21
Totaal data	**1000**	**€ 114.000,00**	**0,69**
Totaal MUP	**2924**	**€ 333.336,00**	**2,83**

Bijlage 2. Overzicht producten

In de onderstaande tabel staat een overzicht van de producten en een inschatting van de prioriteit.

Update november 2025: de planning van deze producten is aangepast voor de subsidieaanvraag aan het ministerie van KGG, ingediend op 15 augustus 2025.

Uitvoeringsplan	Prioriteit	Going concern/impuls	Werkzaamheden	Uren	Periode
Wetgeving					
Product 1: Interne consultatie	Hoog	Going concern	Verbeteren huidige werkwijze	200	Q3 2025
Product 2: Signaleringsfunctie	Middel	Going concern	Verbeteren huidige werkwijze	300	Q3 2025
Product 3: Voorbereiding nieuwe wetgeving	Hoog	Going concern	Verbeteren huidige werkwijze	300	Q3 2025
Werkwijzen					
Product 4: Standaardbrieven	Middel	Impuls	Opzetten werkgroep	250	Q1 2026
Product 5: Standaardisering termijnen en dwangsombedragen	Middel	Impuls	Opzetten werkgroep	250	Q1 2026
Product 6: Werkproces risicogericht toezicht	Hoog	Impuls	Starten project	500	Q3 2025
Kennisdeling					
Product 7: Kennisnet	Hoog	Going concern	Verbeteren huidige werkwijze	300	Q3 2025
Product 8: Netwerkbijeenkomsten	Middel	Going concern	Verbeteren huidige werkwijze	40	Q1 2026
Product 9: Nieuwsbrief	Middel	Going concern	Verbeteren huidige werkwijze	160	Q3 2025
Product 10: Expertisehouder	Middel	Impuls	Starten project	50	Q2 2026
Product 11: Randvoorwaarden werkgroepen/projecten	Hoog	Going concern	Verbeteren huidige werkwijze	50	Q 2025
Samenwerkingen					
Product 12: Proces voor strategie betrekken OD's	Hoog	Going concern	Verbeteren huidige werkwijze	50	Q3 2025
Product 13: Samenwerking aangaan met kenniscentra/opleidingsinstituut	Laag	Impuls	Starten project	50	Q2 2026
Product 14: Verbetering communicatie bedrijven	Middel	Impuls	Starten project	120	Q2 2026
Innovatie en ontwikkeling					
Product 15: Stages en traineeships	Laag	Impuls	Starten project	40	Q2 2026
Product 16: Innovatiebudget	Laag	Impuls	Starten project	40	Q2 2026
Product 17: Toezicht OD op OD	Laag	Impuls	Starten project	20	Q2 2026
Product 18: De dag van de	Middel	Impuls	Starten project	400	Q1 2026
Data					
Product 19: Infographic 'tooling' OD's	-	Going concern	Afgerond	-	-
Product 20: Infographic identificeren en prioriteren	-	Going concern	Afgerond	-	-
Product 21: EML reductieberekening	Hoog	Impuls	Werkgroep voortzetten	200	Q3 2025
Product 22: Sjabloon Checklist	Hoog	Impuls	Werkgroep voortzetten	200	Q3 2025
Product 23: Projectgroep 'netbeheerders data'	Hoog	Impuls	Werkgroep voortzetten	200	Q3 2025
Product 24: Jaarlijkse 'staat van energiebesparing Omgevingsdienst NL'	Middel	Impuls	Starten project	100	Q1 2026
Product 25: Haalbaarheidsstudie landelijke datawarehouse/bedrijvenbestand energiebesparing	Middel	Impuls	Starten project	100	Q1 2026
Opleidingen					
Product 26: Coördinatie opleidingen	Hoog	Going concern	Werkgroep voortzetten	144	Q3 2025

Bijlage 3. Overzicht werksessies MUP

Werksessies met omgevingsdiensten	Functies
RUD Drenthe	Mix van coördinatoren, adviseurs, toezichthouders en managers
OD Flevoland, Gooi en Vechtstreek	Idem.
OD Achterhoek	Idem.
OD de Vallei	Idem.
OD Regio Arnhem	Idem.
OD Rivierenland	Idem.
RUD Zuid-Limburg	Idem.
OD Brabant Noord	Idem.
OD Midden- en West-Brabant	Idem.
OD Noord-Holland Noord	Idem.
OD Noordzeekanaalgebied	Idem.
OD Twente	Idem.
OD Regio Utrecht	Idem.
RUD Utrecht	Idem.
RUD Zeeland	Idem.
DCMR Milieudienst Rijnmond	Idem.
OD Midden-Holland	Idem.
OD West-Holland	Idem.
OD Zuid-Holland Zuid	Idem.
Werksessies met partners	
IPO	
VNG	
KGG	
BZK/VRO	
IPLO	